

ODGOVORI NA DODATNA PITANJA KOMITETA

Dio I.

U I dijelu odgovore dati na maksimalno 30 stranica.

Pitanje 1. Molimo navedite informacije o tome da li Država članica ima konačnu sveobuhvatnu strategiju i sistem koordinacije za koherentno i konzistentno provođenje Konvencije. Pri tome navedite specifične informacije o:

- (a) mjerama kojima se osigurava koordinacija o gore navednom , na federalnom i lokalnom nivou;
- (b) napretku, ako postoji, u ranije spomenutom planu (CRC/C/BIH/2-4, III.A.) za osnivanje Vijeća za djecu, u cilju provođenja Konvencije;
- (c) mjerama, uključujući zakonodavnim, kako bi se osiguralo pružanje odgovarajućih ljudskih, tehničkih i finansijskih sredstava za provođenje mehanizama koji su potrebni za gore navedeno.

Odgovor

Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu Ministarstvo za ljudska prava BiH) je 2010. godine formiralo radnu grupu od nadležnih državnih i entitetskih ministarstava koja je pripremila Akcioni plana za djecu BiH (2011 – 2014), a koji je usvojen od strane Vijeća ministara Bosne i Hercegovine jula/srpnja 2011. godine.

Opći cilj Akcionog plana za djecu Bosne i Hercegovine (2011-2014) je **Definiranje prioriternih ciljeva i mjera koje je neophodno poduzeti u periodu 2011. – 2014. godine, da bi se stvorili što povoljniji uvjeti za život djece i porodice, njihovo zdravo psiho-fizičko odrastanje i uključivanje u društvo i participaciju u odlučivanju, a u najboljem interesu djece.**

Akcioni plan uključuje opće ciljeve iznesene na Svjetskom samitu za djecu, posebno utvrđene preporuke od strane Komiteta za prava djeteta, (u cijelosti zaključna razmatranja i preporuke Komiteta od 1. oktobra 2010. godine, a koje se odnose na primjenu dva fakultativna protokola, uz Konvenciju), te ostalih komiteta UN-a kojima je Bosna i Hercegovina podnijela izvještaje o implementaciji međunarodnih konvencija iz oblasti ljudskih prava i sloboda.

Pored navedenog, uzeti su u obzir dokumenti relevantnih UN i evropskih međunarodnih tijela, koji se odnose na zaštitu prava djece i njihovih porodica.

Akcionim planom je predviđeno, a u cilju efikasnije implementacije plana, da su nosioci aktivnosti implementacije na državnom i entitetskom nivou obavezni uspostaviti transparentnu komunikaciju sa NVO sektorom radi iznalaženja dodatnih mogućnosti za

popravljanje nivoa prava djece u Bosni i Hercegovini. Ove aktivnosti potrebno je provoditi kontinuirano u saradnji sa Ministarstvom za ljudska prava BiH, a u okviru Vijeća za djecu Bosne i Hercegovine.

U okviru Ministarstva za ljudska prava, početkom 2011. godine, po prvi put, je na državnom nivou uspostavljen stručni tim za praćenje primjene Revidiranog akcionog plana o obrazovnim potrebama Roma. Za prikupljanje podataka o implementaciji ovog plana sačinjena je potrebna metodologija i napravljena šira mreža podrške ovom timu kroz nadležna ministarstva obrazovanja na nižim nivoima vlasti. Podaci se na jedinstven način prikupljaju na entitetskom i kantonalnom nivou, a monitoring tim radi analizu podataka.

Pri Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice BiH uspostavljen je intersektorski multidisciplinarni tim za praćenje provedbe Strategije za borbu protiv nasilja nad djecom u BiH.

U okviru Ministarstva za ljudska prava sačinjen je prijedlog nove Odluke o formiranju Vijeća za djecu kao stručnog, interresornog, savjetodavnog i koordinirajućeg tijela Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, nadležnog za uspostavu suradnje i koordinacije između svih nosioca implementacije Akcionog plana. Odluka je u proceduri traženja mišljenja od strane nadležnih ministarstava, a nakon dobivenog pozitivnog mišljenja bi bila upućena Vijeću ministara Bosne i Hercegovine na razmatranje i usvajanje.

Koordinaciju i monitoring prava djece u Bosni i Hercegovini sprovodi Ministarstvo za ljudska prava BiH.

Ministarstvo civilnih poslova BiH ima koordinirajuću ulogu u oblasti obrazovanja, rada socijalne politike, zdravstva i kulture.

Zdravstveni, obrazovni i sistemi socijalne zaštite u Bosni i Hercegovini su decentralizirani i odgovaraju potrebama djece kroz institucije sistema u skladu sa ustavnim nadležnostima.

Pri Instituciji ombudsmena BiH osnavan je Odjel za praćenje prava djeteta u 2009. godini

U Federaciji Bosne i Hercegovine planiranje i izrada programa posvećenih brizi o djeci vodi se sektorski i evidentan je nedostatak intersektorske koordinacije u tom djelovanju, što za posljedicu ima još uvijek nedovoljno ispunjenje svih dječijih potreba. Kako bi se prešlo sa ovakvog pristupa na nove vidove međusektorske integracije i koordinacije i kako bi se poboljšao položaj djece, ključno je angažiranje svih raspoloživih resursa vladinog (na svim nivoima) i nevladinog sektora, porodice i pojedinca. Uključivanje svih segmenata društva podrazumijeva multidisciplinarni pristup u osmišljavanju akcija i mjera koje će biti usmjerene na poboljšanje položaja djeteta. Multidisciplinarni i intersektorski pristupi se osmišljavaju i zagovaraju kroz sve dokumente donešene u prethodnom periodu. U cilju koordiniranog djelovanja na planu unapređenja ranog rasta i razvoja u Federaciji BiH potpisan je „Protokol o saradnji za unapređenje ranog rasta i razvoj u FBiH“ od strane ministarstava nadležnih za socijalnu, razovanje. Ovaj Protokol predstavlja opredjeljenje Vlade Federacije BiH da aktivno sudjeluje na zaštiti i unapređenju dječijih prava.

Konvencija o pravima djeteta ima uticaj na sistem u Republici Srpskoj koji pruža podršku djeci u oblasti socijalne zaštite, zdravstvenog osiguranja, obrazovanja.

U RS konvencija o pravima djeteta je uvrštena u organizovanje i funkcionisanje sistema socijalne, porodične, dječije zaštite, zdravstva i obrazovanja putem zakonskih i podzakonskih akata i mehanizama djelovanja. Pored nadležnih ministarstava u RS djeluju posebne institucije koje dodatno provode mjere iz oblasti prava djeteta, a to su Savjet za djecu RS i Ombudsman za djecu RS, Javni fond dječije zaštite RS. Savjet za djecu RS i Ombudsman za djecu RS su uspostavljeni odlukama Vlade RS kojima su definisane nadležnosti, funkcionisanje i financiranje.

Sve institucije djeluju u skladu sa svojim nadležnostima čiji jedan dio proizilaze iz Konvencije. Međusobna saradnja institucija je poboljšana putem izrade i potpisivanjem Protokola o saradnji.

U Distriktu Brčko ovu funkciju vrše nadležna odjeljenja pri Vladi Distrikta.

Pitanje 2. Molimo navedite informacije o mjerama, ako postoje, koje Države članice preduzimaju kako bi uspostavio koherentan sistem za sveobuhvatno prikupljanje i analizu podataka koji obuhvataju sva područja Konvencije pri tom, između ostalog, uzimajući u obzir pol, dob, etničku pripadnost, geografski položaj i socijalno-ekonomsko porijeklo.

Odgovor

Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine i DevInfo radna grupa UN-a BiH su 18. 6. 2012. godine imali promociju DevInfo sustava baze podataka s ciljem prikazivanja dosadašnjih rezultata implementacije DevInfo u Bosni i Hercegovini. DevInfo je sustav baza podataka koji omogućava prikupljanje, čuvanje i diseminaciju podataka o društvenom razvoju i koristi se u preko 120 zemalja za praćenje Milenijskih razvojnih ciljeva i drugih nacionalnih prioriteta. Ovom bazom podataka će biti obuhvaćeni i podaci iz obrazovanja i socijalne politike. U Republici Srpskoj ova baza je publikovana od strane Republičkog zavoda za statistiku RS, a treba da se uspostavi i za nivo Federacije BiH.

Istraživanje višestrukih pokazatelja (Multiple Indicator Cluster Survey; u daljem tekstu: MICS) je međunarodni program istraživanja domaćinstava razvijen od strane UNICEF-a. MICS je dizajniran da prikupi statistički vjerodostojne, međunarodno uporedive procjene ključnih pokazatelja koji se koriste za evaluaciju stanja žena i djece (u ovom krugu je istraživanje prošireno i na muškarce) u oblastima zdravlja, obrazovanja, dječije, porodične i socijalne zaštite. MICS također obezbjeđuje alate za praćenje napretka u ostvarivanju domaćih ciljeva i zadatih obaveza u promicanju dobrobiti djece, uključujući i Milenijske razvojne ciljeve. Rezultati ovog istraživanja objavljuju su za BiH, FBiH i RS.

U Federaciji BiH i Republici Srpskoj urađeno je istraživanje o učestalosti sidereponične anemije kod djece i navika u ishrani, čiji rezultati će poslužiti za donošenje odluke o

eventualnoj fortifikaciji brašna željezom ili nastavku suplementacije željeza. Rezultati ovog istraživanja će biti dostupni do kraja 2012. Godine.

Osim provođenja MICS-a za ukupno stanovništvo, u okviru Projekta MICS4 provedeno odvojeno je istraživanje o romskom stanovništvu u BiH koje provodi Ministarstvo za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Rezultati istraživanja se očekuju u zadnjem kvartalu 2012.g.

U cilju realizacije projekta Zaštita djece od nasilja u Jugoistočnoj Evropi za Bosnu i Hercegovinu planirana je realizacija cilja koje definišemo kao:

1. Unaprijeđenje sistema prikupljanja podataka razvijanjem zajedničke saradnje vladinih iz nevladinih sektora za borbu protiv nasilja nad djecom
2. Unaprijeđenje intersektorske saradnje u borbi protiv nasilja nad djecom

Za postizanje cilja 1. Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice je uspostavilo multidisciplinarnu radnu grupu koja je kreirala sistem suradnje i razmjene podataka.

Na nivou Federacije BiH nisu preduzete mjere za uspostavu koherentnog sistema za sveobuhvatno prikupljanje podataka o korisnicima socijalne zaštite. Federalno ministarstvo rada i socijalne politike prikuplja podatke o korisnicima socijalne zaštite putem obrazaca koje šalje resornim kantonalnim ministarstvima nadležnim za oblast socijalne zaštite /po kategorijama, po spolu i starosti/, koje nakon dostave objedinjavamo za Federaciju Bosne i Hercegovine. Elektronska uvezana baza podataka u svim centrima/sluzbama za socijalni rad na području Federacije Bosne i Hercegovine postoji samo za lica sa invaliditetom / neratne invalide/ i civilne žrtve rata.

Federalno ministarstvo zdravstva je u okviru programa SPIS, uz finansijsku podršku UNICEF-a provelo istraživanje domaćinstava u općinama Novo Sarajevo, Novi Travnik, Livno, Stolac i Sanski Most. Ovo istraživanje je odgovor na jednu od analiza SPIS-ovog Institucionalnog pregleda čija je preporuka razvijanje utemeljene politike kroz značajne napore i zalaganja za prikupljanje podataka i njihovu akumulaciju na višim razinama vlasti i pružanje dodatne potpore stručnjacima za socijalnu zaštitu i uključenost djece. Također, u FBiH, uz podršku UNICEF-a realizirano je istraživanje o konzumiranju cigareta, alkohola i opojnih sredstava prema ESPA metodologiji gdje su prikupljeni podaci među srednjoškolicima. Podaci će biti dostupni krajem 2012. godine.

Također, u 2012. godini donesen je Zakon o evidencijama u oblasti zdravstva kojim se uređuju načela; vrsta, sadržaj i način vođenja evidencija; osnovna medicinska dokumentacija i obrasci za vođenje evidencije; obrada, korištenje, razmjena i čuvanje podataka. Zakonom se omogućava dobivanje zdravstveno-statističkih podataka o zdravlju i zdravstvenom stanju stanovništva, o zdravstvenom sistemu, obimu i kvalitetu rada zdravstvene službe i druge relevantne informacije za vođenje zdravstvene politike i standardizaciju izvještavanja relevantnim nacionalnim i međunarodnim institucijama.

U okviru provođenja zakona o socijalnoj zaštiti u Republici srpskoj („Službeni glasnik RS“ br. 37/12) predviđeno je uspostavljanje jedinstvene baze podataka korisnika prava i usluga socijalne zaštite na području RS što podrazumijeva praćenje indikatora vezanih za provođenje Konvencije o pravima djeteta.

Pitanje 3. Molimo navedite mjere koje je Država članica preduzela za podizanje svijesti o Konvenciji i Fakultativnim Protokolima uz nju među djecom i širom javnosti, kao i mjere za osiguravanje i omogućavanje obuka o njenoj primjeni među svim profesionalcima koji rade sa ili za djecu, uključujući i stručnjake u sistemima obrazovanja, zdravstva i socijalnih usluga, kao i u sektorima za provođenje zakona i pravosuđu.

Odgovor

U ovom izvještajnom periodu je sprovedena je intenzivna kampanja vezana za prava djece putem medija, okruglih stolova, distribucije promotivnih materijala. Nosioc aktivnosti bili su: Vlada FBiH, Vlada RS, Vlada BDBiH, u saradnji sa, Ombudsmenom za djecu RS, Savjeta za djecu RS i NVO. Aktivnosti su podražane od strane UNICEF-a.

Također, u okviru obilježavanja „Dječije nedelje“ svake godine se provode promotivne aktivnosti od strane vladinih i nevladinih institucija.

Promotivno – preventivne aktivnosti su i u protekloj godini uključile obilježavanje Svjetske sedmica dojenja, kao i posebne aktivnosti u zajednici provedene u okviru Bosne i Hercegovine, i to zajedničkim učešćem vladinog i nevladinog sektora, organiziranjem štandova, s kojih je stanovništvu distribuiran promotivni materijal, a sve je bilo i medijski popraćeno.

U 2011 god su organizirane posebne aktivnosti u zajednici provedene u okviru obilježavanja Dana zdravstva u Federaciji Bosne i Hercegovine. i to zajedničkim učešćem vladinog i nevladinog sektora, organiziranjem štandova, s promotivnim materijalom o dojenju i zdravoj ishrani djece.

U RS-u se svake godine održava Konferencija beba organizovana od strane Vlade RS-a i Savjeta za djecu RS-a.

Centar za edukaciju sudija i tužilaca BiH, kao i entitetski centri za edukaciju, vrše kontinuirane edukacije u oblasti provođenja zakonodavstva u BiH.

Pitanje 4. Molimo navedite detaljne ažurirane podatke o stanju anti-diskriminatornog zakonodavstva u Državi, uključujući informacije o trenutnom stanju usvajanja vlastitog Zakona o zabrani diskriminacije i popratni prijedlog za institucije Ombudsmena za ljudska prava da prate primjene takvog zakona.

Odgovor

Bosna i Hercegovine je potpisnica brojnih međunarodnih konvencija kojima se promoviraju i štite ljudske prava i uvažava princip nediskriminacije u različitim oblastima života. Ustavom

Bosne i Hercegovine propisano je da se Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i njezini protokoli izravno primjenjuju u Bosni i Hercegovini. Također, sastavni dio Ustava BiH su i drugi međunarodni dokumenti iz oblasti ljudskih prava s odredbama kojima se zabranjuje diskriminacija. Usvajanjem Zakona o zabrani diskriminacije BiH uspostavljen je domaći pravni okvir za ostvarenje jednakih prava i mogućnosti svim osobama u Bosni i Hercegovini i uređen sustav zaštite od diskriminacije.

Zakon o zabrani diskriminacija BiH definiše diskriminaciju kao „svako različito postupanje uključujući svako isključivanje, ograničavanje ili davanje prednosti utemeljeno na stvarnim ili pretpostavljenim osnovama prema bilo kojem licu ili grupi lica“ na osnovu njihovih ličnih karakteristika/identiteta. Razlikuje neposrednu i posrednu diskriminaciju, zatim uznemiravanje, spolno uznemiravanje, mobing, segregaciju, izdavanje naloga za vršenje diskriminacije, podsticanje na diskriminaciju, kao oblike diskriminacije.

Tužba za diskriminaciju može se podnijeti individualno ili kolektivno, od strane organizacije, tijela, udruženja. Teret dokazivanja ne leži na onome ko podnosi tužbu, već na strani koja je optužena da je činila diskriminaciju. Implementaciju Zakona o zabrani diskriminacije nadgledaju Institucija ombudsmana za ljudska prava BiH i Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH.

Pri Instituciji ombudsmana za ljudska prava BiH već je uspostavljen Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije. Odjel prima žalbe i ex officio pokreće istrage u slučajevima kada utvrdi kršenje i probleme u ostvarivanju prava prosteklih iz Evropske Konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, Međunarodne konvencije o uklanjanju svih oblika rasne diskriminacije, Okvirne Konvencije za zaštitu nacionalnih manjina, a posebno kada utvrdi bilo kakav oblik diskriminacije zasnovan na rasi, boji, spolu, političkom ili kavom drugom mišljenju, nacioanlnom ili sociojalnom porijeklu, imovnom stanju.

Zakonom o zabrani diskriminacije utvrđena je odgovornosti i obveze zakonodavne, sudske i izvršne vlasti u Bosni i Hercegovini da omoguće zaštitu, promoviranje i stvaranje uvjeta za jednako postupanje. Zakon o zabrani diskriminacije u BiH usvojen je i stupio na snagu u 2009.godini. U prijelaznim i završnim odredbama Zakona utvrđena je obveza usuglašavanja drugih zakona s ovim zakonom, te također i zaštitni mehanizam da će se u slučaju neusuglašenosti drugih zakona s ovim zakonom primjenjivati ovaj zakon.

Zakonom o zabrani diskriminacije propisano je da će Institucija ombudsmena za ljudska prava BiH biti centralna institucija za zaštitu od diskriminacije. Tako su Instituciji ombudsmena za ljudska prava BiH ovim zakonom data široka ovlaštenja u smislu zaštite pojedinaca i skupina od radnji koje Zakon definira kao diskriminirajuće. Ombudsmen za ljudska prava u BiH prilikom izrade izvješća, mišljenja i preporuka surađuje s organizacijama civilnog društva koje se bave promocijom i zaštitom ljudskih prava. Zakonom je utvrđena i obveza svih vladinih institucija u BiH da surađuju s Ombudsmenom u smislu dostavljanja podataka i pružanja drugih oblika pomoći u radu ove institucije, kao i postupanja po preporukama ombudsmena koje se date s ciljem otklanjanja diskriminacije.

Ako se postavi pitanje koji su zakoni prioritetni za usaglašavanje, očigledan odgovor bi bio da je neophodno izmjeniti sve one zakone i opće propise koji sadrže odredbe koje stavljaju određenu osobu ili grupu u nepovoljni položaj.

U posljednje vrijeme je također primjećena tendencija uvođenja u tekstove zakona odredbi kojima se zabranjuje diskriminacija. Zakoni koji sadrže ove odredbe se odnose na različite oblasti. Tako se npr. u oblasti radnih odnosa, odredbe o zabrani diskriminacije mogu naći u zakonima koji uređuju oblasti zdravstvene i socijalne zaštite u FBiH, RS, BDBiH.

Pitanje 5. Molimo detaljne informacije o specifičnim mjerama, ako postoje, koje je Država članica preduzela sa ciljem sprječavanja i uklanjanja diskriminacije nad:

- (a) Djecom nacionalnih manjina;
- (b) Djecom koja su na ulici;
- (c) Djecom sa teškoćama u razvoju.

Odgovor

a) Pristupanje Bosne i Hercegovine Dekadi inkluzije Roma (2005 – 2015) Plan akcije o obrazovnim potrebama Roma i pripadnika ostalih nacionalnih manjina u BiH (2004.), u segmentu koji se odnosi na Rome, bilo potrebno revidirati s ciljem da se osigura rješavanje problema koji se odnosi na kvalitetniji i odgovorniji pristup pravu na obrazovanje djece Roma kao najbrojnje nacionalne manjine u Bosni i Hercegovini.

Obrazovanje je za Rome ključ za prevazilaženje siromaštva koje se prenosi kroz generacije. Također, inkluzivno obrazovanje je put ka prevazilaženju društvene izopćenosti, a kvalitetno obrazovanje je za Rome jedini put izlaska iz kruga marginalizacije i socijalne izolacije.

Revidirani akcioni plan Bosne i Hercegovine o obrazovnim potrebama Roma (usvojilo Vijeće ministara jula 2010.) urađen je u skladu sa preporukama i prijedlozima dogovorenim na 16. sastanku Međunarodnog upravnog komiteta programa Dekade romske inkluzije.

Ovim dokumentom definirana su četiri cilja i četrdesetsedam mjera kako bi ova marginalizirana grupacija djece imala jednakost u dostupnosti kvalitetnom obrazovanju i mogla sticati neophodna znanja za kasnije kvalitetnije integriranje u društvo. Samim tim jednakost, kada je dostupnost kvalitetnog obrazovanja u pitanju, postaje naročito značajna za romsku djecu i omladinu.

U završnoj je fazi izrada Smjernica za poboljšanje položaja romske djece u BiH –Unaprjeđenje socijalne inkluzije. Ovaj dokument je pripremila konsultantska grupa kojom je koordiniralo Ministarstvo za ljudska prava uz podršku UNICEF-a.

Pitanje socijalnih, ekonomskih i kulturnih prava romske populacije osobito romske djece kao najugroženije kategorije, osnovno je istraživačko pitanje, od neizmjerne važnosti upravo za Bosnu i Hercegovinu. Socijalna isključenost u Bosni Hercegovini je „najvećim dijelom povezana sa posljedicama rata i procesom tranzicije, kao i izlaganjem stanovništva novim vrstama različitih rizika, kao što su recesija, povećanje nezaposlenosti i budžetski problemi te

su stoga osnovne karakteristike socijalne isključenosti u Bosni i Hercegovini visoka stopa nezaposlenosti, izražena zaposlenost u sektoru neformalne ekonomije (rad na crno) i loša zaposlenja, veliki udio stanovništva sa niskim stepenom obrazovanja, etnička isključenost i diskriminacija „manjinskih“ grupa i zajednica povratnika, neadekvatan sistem socijalne zaštite sa slabim dometom i pokrivanjem, što ima za posljedicu nedovoljan pristup resursima, pravima i uslugama“. Romska populacija je danas u Bosni i Hercegovini najbrojnija nacionalna manjina ali i najugroženija nacionalna manjina, i to po svim društvenim, naučnim i stručnim kriterijima i parametrima koji se uzimaju u obzir prilikom procjenjivanja socijalnog statusa neke zajednice ili društvene grupe. Evropska komisija je u svom Izvještaju o napretku BiH za 2011. godinu naglasila da je „naročito težak položaj žena i djece pripadnika romske populacije, te da veliki broj romske djece nije upisan u knjigu rođenih i stoga se ne mogu upisati u školu, nemaju zdravstveno osiguranje i predmet su trgovine ljudima i izrabljivanja. Romi su i dalje najugroženija manjina“.

Stoga bi dokument pod nazivom „Smjernice za poboljšanje socijalne zaštite romske djece u Bosni i Hercegovini – Unaprjeđenje socijalne inkluzije“ trebalo da stvori pozitivno okruženje koje bi rezultiralo poboljšanjem ukupnog socijalnog položaja romske populacije pa samim tim i dječje populacije u svim oblastima kao što su stanovanje, obrazovanje, socijalna i zdravstvena zaštita, podizanje životnog standarda, njegovanje kulturnog identiteta i učenja romskog jez.

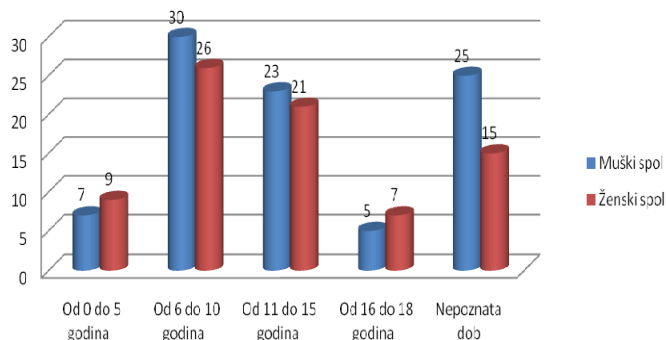
U Federaciji BiH Zakonom o zdravstvenoj zaštiti, koji je donešen 2010.godine regulira se zdravstvena zaštita nacionalnih manjina, kao i način finansiranja iste. Ovo ministarstvo, a u skladu sa Zakonom o zdravstvenoj zaštiti u Proračunu za tekuću godinu planiralo je sredstva za zdravstvenu zaštitu porođaja Romkinja koje zbog tradicionalnog načina života nemaju utvrđeno mjesto prebivališta, niti boravišta, pa samim tim nemaju niti zdravstveno osiguranje.

b)Prosjačenje djece na ulicama u BiH predstavlja jedan od najprisutnijih oblika ekonomske eksplatacije djece. Prema podacima NVO „Zemlja djece“ oko 75% ove populacije čine romska djeca. Od tog procenta, u 80% slučajeva romska djeca su prisiljena da prosjače od strane roditelja/staratelja i zloupotrebljena od strane istih u svrhu ekonomske eksplatacije.

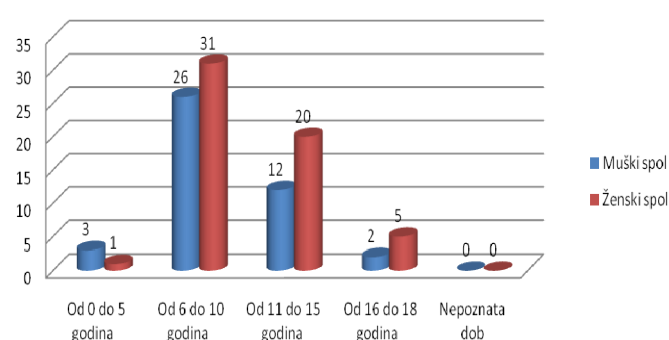
Analizom podataka iz upitnika (koji je pripremila konsultantska grupa Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH u cilju izrade Smjernica za poboljšanje položaja romske djece u BiH) dobijenih od 14. Centara za socijalni rad u Federaciji Bosne i Hercegovine u prosjačenju i drugim oblicima prisilnog rada identifikovano je ukupno 168-ero djece, što je 6,75 % od ukupne populacije romske djece (2.486) koja su registrovana u ovim institucijama. Obzirom na činjenicu da podatke nisu dostavili Centari za socijalni rad općina u kojima živi najveći broj Roma u F BiH (Tuzla, Živinice, Banovići, Općina Centar Sarajevo, Novo Sarajevo, Ilijaš, Travnik, Kiseljak i Jajce), i u kojima je evidentno prisutno i u stalnom porastu prosjačenje djece možemo reći da ovaj podatak nije odraz realnog stanja.

Iz podataka koji su dostavili Centri za socijalni rad u Republici Srpskoj i Brčko Distrikt registrovano je 100-inu romske djece u prosjačenju, što je 6,87 % od ukupno obuhvaćene ove populacije djece u ovih 9 Centara za socijalni rad. (Jedino Centar za socijalni rad Doboj nije dostavio podatke po navedenom upitniku).

Djeca identifikovana u prosjačenju i dr. oblicima prisilnog rada u FBiH



Djeca identifikovana u prosjačenju i dr. oblicima prisilnog rada u RS i BDBiH



Podaci za period 2010-2011

Institucija ombudsmena za ljudska prava BiH je sprovela empirijsko istraživanje o problemu prosjačenja djece u BiH koje je realizovano u Sarajevu, Banja Luci, Tuzli, Mostaru i Brčko Distriktu. Istraživanje je pokazalo da većina institucija nema uspostavljenu bazu podataka niti statističke evidencije o djeci koja prose, a kao razloge ističu nepostojanje nadležnosti za rad na problematici ostvarivanja prava djece koja prose, nedovoljni materijalni i kadrovski kapaciteti, opterećenost drugim poslovima i sl.

Na području Federacije Bosne i Hercegovine a u cilju poboljšanja pružanja pomoći i ostvarivanju prava djece na zaštitu od svih oblika nasilja, zlostavljanja i eksploatacije za djecu ulice, tj. djecu koja rade i žive na ulici takozvana nevidljiva djeca ili djeca pod rizikom danas djeluju četiri ustanove, a to su :

Dnevni centri

R.B.	Naziv ustanove	Mjesto	Broj korisnika
1.	„Dnevni centar za djecu koja obavljaju rad na ulicama Kantona Sarajevo“ JU kantonalni centar za socijalni rad Sarajevo	Sarajevo	115
2.	Dnevni centar za djecu ulice i djecu koja su u riziku da to postanu Udruženje „Zemlja djece Tuzla“	Tuzla	143
3.	Dječiji dnevni centar “ Medica“	Zenica	58
4.	Dnevni centar za djecu	Mostar	75

Izvor podataka: Federalno ministarstvo rada i socijalne politike

Također na području Federacije BiH u okviru Centra za socijalni rad Tešanj djeluje Prihvatna stanica za djecu zatečenu u skitnji, prosjačenju ili drugim okolnostima za koji je neophodan hitan kratkoročni smještaj (11 korisnika) i Prihvatna stanica MEDICA u Zenici (10 korisnika).

Dnevni centar za djecu ulice i djecu koja su u riziku da to postanu otvoren je i u RS/Banja Luka u 2012. godini (1 korisnik).

c) Vijeće ministara Bosne i Hercegovine na sjednici održanoj 7. 3. 2012. godine donijelo je Odluku o usvajanju „Okvirne politike za unaprjeđenje ranog rasta i razvoja djece u Bosni i Hercegovini“.

Vlada Federacije BiH je 21.04.2011. godine usvojila „Strategiju za izjednačavanje mogućnosti za osobe sa invaliditetom u Federaciji BiH 2011-2015. godine“. Pristup koji se ovom Strategijom nastoji afirmirati baziran je na ljudskim pravima i socijalnom modelu i usklađen je sa evropskim standardima. Sistem socijalne zaštite u skladu sa Strategijom bit će usmjeren u pravcu punog priznavanja prava i mogućnosti osobama sa invaliditetom, s ciljem osiguranja podrške za izjednačavanje mogućnosti i razvijanja vještina i spremnosti za puno sudjelovanje u svim segmentima društva.

Većina mjera navedene Strategije se ne odnosi na djecu, ali u nekim poglavljima koji se odnose na zdravstvenu zaštitu i obrazovanje naglašeni su ciljevi o unaprjeđenju položaja djece u ovim sektorima i stvaranju uslova za njihovo ravnopravno sudjelovanje u ovim društvenim vrijednostima.

Dokument „Strategija za izjednačavanje mogućnosti za osobe sa invaliditetom u Federaciji BiH 2011-2015. godina“ je okvir budućih djelovanja u oblasti invalidnosti i mada se stvarni rezultati ne mogu očekivati brzo, vjerujemo da će implementacija planiranih mjera i aktivnosti značajno doprinijeti uklanjanju diskriminacije nad djecom sa teškoćama u razvoju.

Nadalje, Federalno ministarstvo zdravstva, Federalno ministarstvo rada i socijalne politike, Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite RS učestvuje u implementaciji programa „Jačanje socijalne zaštite i inkluzije djece u BiH“-SPIS koji se posebno referira na djecu koja su na bilo koji način diskriminirana ili na bilo koji način isključena iz sistema. U okviru ovog programa, a u podprojektu - oblast ranog rasta i razvoja, pilotira se inovativni model pružanja integriranih usluga za djecu i roditelje kroz Centre za rani rast i razvoj.

Ministarstva nadležna za oblast socijalne zaštite, zdravstva i obrazovanja u Federaciji BiH u okviru programa SPIS su kreirala „Politiku za unaprjeđenje ranog rasta i razvoja u Federaciji Bosne i Hercegovine“, koja je usvojena na Vladi Federacije BiH.

Navedene politike imaju poseban osvrt na integrirani pristup djelovanja sektora zdravstva, socijalne zaštite i obrazovanja, a s fokusom na djecu s posebnim potrebama i djecu iz vulnerabilnih skupina.

U okviru programa SPIS u Federaciji BiH je kreiran Strateški plan za unaprjeđenje ranog rasta i razvoja u Federacije Bosne i Hercegovine (2013-2017). Ovaj strateški dokument je u formi nacрта i trenutno je u procesu usvajanja od strane Vlade Federacije BiH.

U skladu s usvojenom Politikom i Protokolom, kao i strateškim planom, Federalno ministarstvo zdravstva priprema Plan i program za ranu detekciju i prevenciju za djecu u Federaciji BiH, nakon čega će se pristupiti izradi Pravilnika za edukaciju zdravstvenih radnika i saradnika u oblasti rane detekcije i intervencije djece u Federaciji BiH.

U Republici Srpskoj zaštita od nediskriminacije djece sa teškoćama u razvoju regulisana je brojnim zakonskim propisima, kao što su: Zakon o zaštiti lica sa mentalnim poremećajima („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj:46/04), Zakon o socijalnoj zaštiti („Službeni glasnik Republike Srpske, broj: 37/12), Zakon o zdravstvenoj zaštiti („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj:106/09), Zakon o dječijoj zaštiti („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 4/02, 17/08, 1/09).

U Republici Srpskoj u toku 2010. godine, usvojena je Strategija za unapređenja društvenog položaja osoba sa invaliditetom u kojoj su definisana područja unapređenja položaja djece sa teškoćama u razvoju, posebno u oblasti socijalne zdravstvene zaštite, obrazovanja, dječije zaštite.

Politika unapređenja ranog rasta i razvoja djece u Republici Srpskoj, donesena je za period 2011-2015. godine. Cilj Politike jeste da se unapređenjem ranog rasta i razvoja, a težeći najvišim standardima zajednice, stvore optimalni uslovi za pravilan rast i razvoj djece, kako bi svako dijete, bez obzira na sredinu iz koje potiče i svoje individualne mogućnosti, imalo uslove za zdrav početak života, te kako bi dostiglo svoj puni potencijal.

Pitanje 6. Molimo unesite ažurirane informacije o mjerama koje je Država članica preduzela za poboljšanje registrovanja sve djece.

Odgovor

a)U Federaciji BiH usvojen je Zakon o matičnim knjigama („Službene novine Federacije BiH“ 37/12) te Zakon o ličnim imenima („Službene novine FBiH“ broj 7/12) , te su izrađeni ili su u fazi izrade podzakonski akti. Navedeni dokumenti su usvojeni i u Republici Srpskoj. *Na ovaj način će se zakonski regulisati pitanja upisa sve djece u MKR*

b)Napominjemo da se van zdravstvenih ustanova rađa manje od 1% djece (Federalni zavod za statistiku, Republički zavod za statistiku RS-a i MICS3).

c)Pokazatelji iz MICS3 pokazuju da ne postoji značajna razlika između seoskih i gradskih domaćinstava kad je u pitanju registracija djece.

Pitanje 7. Molimo navedite detaljne i ažurirane informacije o unaprijeđenju zakonodavstva, ako ga ima, kojim se izričito zabranjuje tjelesno kažnjavanje djece u svim situacijama, uključujući u kući i alternativnim smještajima.

Odgovor

Zabrana tjelesnog kažnjavanja djece u BiH je definisana Porodičnim Zkonom FBiH i Porodičnim zakonom RS, Zakonom o nasilju u porodici FBiH i Zakonom o nasilju u porodici

RS. Izričita zaštita od nasilja definirana je i u okviru zakona kojima se reguliše obrazovanje i predškolsko obrazovanje djece.

U cilju unaprjeđenja socijalne zaštite u Federaciji BiH i unaprjeđenja zakonodavstva formirana je radna grupa za izradu Zakona o socijalnoj zaštiti i Zakona o zaštiti porodice sa djecom, koja će pri izradi zakona imati u vidu zabranu tjelesnog kažnjavanja djece u svim institucijama i alternativnim vidovima zbrinjavanja djece kao i porodici.

8. Molimo detaljne informacije o napretku, ako postoji, o preduzimanju potrebnih mjera, uključujući donošenje i / ili dopune zakona, kako bi se djeci bez roditeljskog staranja obezbjedilo približno isto stanje njege kao u porodici kada god je to moguće.

Odgovor

U cilju razvijanja sistema socijalne zaštite, koji će imati kapacitet da optimalno odgovori na potrebe djece da žive u svojoj biološkoj porodici, kao i na potrebe djece razdvojene od roditelja da dobiju takvu zaštitu, koja će biti u skladu sa najboljim interesima djeteta sačinjen je „Dokument politike zaštite djece bez roditeljskog staranja i porodica pod rizikom od razdvajanja u Bosni i Hercegovini 2006-2016”, koji je usvojen od strane Vlade Federacije BiH u januaru 2008.godine. Usvajanjem ovog dokumenta započela je implementacija zajedničke politike prema djeci bez roditeljskog staranja i porodica pod rizikom od razdvajanja u Federaciji BiH u svim segmentima zaštite dječijih ljudskih prava, kako je to utvrđeno Konvencijom o pravima djeteta.

U okviru ovog dokumenta izrađen je “Akcioni plan 2013-2016.g. za implementaciju Dokumenta politike zaštite djece bez roditeljskog staranja i porodica pod rizikom od razdvajanja u Federaciji BiH 2006-2016.”, koji je u fazi usvajanja od strane Vlade Federacije Bosne i Hercegovine.

Kroz Projekat „Jačanje sistema socijalne zaštite i inkluzije djece u Bosni i Hercegovini (SPIS)“ provodi se jačanje kapaciteta za unapređivanje sistema socijalne zaštite i inkluzije djece i porodica u Bosni i Hercegovini. Od jeseni 2011. godine SPIS program ulazi u svoju treću fazu implementacije, koja se finansira iz IPA 2010 programa državne pomoći.

Opći cilj treće faze SPIS projekta koja se finansira iz IPA 2010 programa državne pomoći, je unapređenje sistema socijalne zaštite na svim nivoima vlasti, jačanjem programskog okvira i kapaciteta za socijalnu zaštitu i inkluziju djece, kojima raspolažu pružatelji socijalnih usluga, sa posebnim naglaskom na primjeni pristupa zasnovanog na potrebama i ljudskim pravima.

Zakonom o socijalnoj zaštiti („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 37/12) korisnikom prava iz socijalne zaštite smatra se i dijete bez roditeljskog staranja odnosno dijete koje nema roditelje, koje je napušteno od roditelja, čiji roditelji nisu u mogućnosti da mu pruže potpuno staranje zato što su ograničeni u vršenju roditeljskog prava ili su lišeni tog prava.

Strategijom unapređenja socijalne zaštite djece bez roditeljskog staranja sa planom akcije za period 2009-2014. godine, definisani su pravci djelovanja socijalne zaštite djece bez

roditeljskog staranja u Republici Srpskoj, i to u oblasti zaštite djece pod rizikom od gubitka roditeljskog staranja, unapređenje oblasti hraniteljstva, unapređenje starateljstva, usvojenja, institucionalnog zbrinjavanja te podrška mladima koji napuštaju organizovane oblike socijalne zaštite djece bez roditeljskog staranja. Uvijek kada je to moguće, nastoji se obezbijediti porodični vid zbrinjavanja za djecu bez roditeljskog staranja.

Zakon o socijalnoj zaštiti pruža čvrstu osnovu za unapređenje položaja djece bez roditeljskog staranja i to kroz uvođenje novih modela hraniteljstva, novih usluga djeci u vidu dnevnih centara, standardizacije postojećih usluga, uvođenje novih ustanova za brigu o djeci.

U izvještajnom periodu nastavljeno je sa implementacijom Strategije, posebno u smislu standardizacije usluga hraniteljstva i institucionalnog smještaja za djecu bez roditeljskog staranja.

Pitanje 9. Navedite detaljne informacije o preduzetim mjerama, ako postoje, kako bi se osiguralo da je unutar Države članice usvajanje zakonodavstva, procesa i sistema usklađeno na nivou svih entiteta, kantona i opština, te u skladu sa međunarodnim standardima, uključujući Konvenciju.

Odgovor

U 2011. godini započete su aktivnosti na izradi Analize usaglašenosti domaćeg zakonodavstva sa UN Konvencijom o pravima djeteta i završen nacrt dokumenta.

U 2012. predviđena je završna faza izrade navedenog dokumenta u kojoj će se po završenoj analizi domaćeg zakonodavstva u Bosni i Hercegovini (krivično zakonodavstvo, porodično zakonodavstvo, zakonodavstvo o socijalnoj i zdravstvenoj zaštiti) sačiniti preporuke za izmjene i dopune domaćeg zakonodavstva u navedenim oblastima u cilju potpunijeg usaglašavanja domaćeg zakonodavstva sa Konvencijom o pravima djeteta.

U Federaciji BiH pri uredu za zakonodavstvo FBIH formiran je odjel koji prati usklađenost svih propisa koji se donose na nivou FBIH sa ratificiranim međunarodnim dokumentima.

U Republici Srpskoj Savjet za djecu RS je podnio inicijativu da sekretarijat za zakonodavstvo RS i Odbor za jedanke mogućnosti narodne skupštine RS dobiju prevod konvencije i značajnih dokumenta vezanih za istu pripremljenih od strane Ombudsmena za djecu RS koji će im omogućiti da prate primjenu Konvencije o pravima djeteta u donošenju zakona, pravilnika i strateških dokumenata u RS.

Pitanje10. Molimo unesite ažuriranu i detaljnu informaciju o stanju programa i političke inicijative Države članice za rješavanje pitanja djece sa posebnim potrebama, djece sa invaliditetom, posebno u pogledu na dostupnost zdravstvene zaštite i obrazovanja.

Odgovor

U FBiH Zakon o zdravstvenom osiguranju definira i pitanje zdravstvenog osiguranja vulnerabilnih grupa stanovništva, posebno djec. Ovim zakonom, omogućeno je neometanog korištenja zdravstvene zaštite i zdravstvenog osiguranja istih, bez obzira na status zdravstvenog osiguranja roditelja, odnosno djeca mogu biti izvorni korisnici zdravstvenog osiguranja.

Navedenim zakonom uređuje se i zdravstvena zaštita u ustanovama socijalne zaštite koji zbrinjavaju djecu bez roditelja, djecu za koju se roditelji ne brinu, socijalno zapuštenu djecu, tjelesno i duševno oštećenu djecu, odrasle osobe, te nemoćne i stare osobe. U skladu sa zakonom, zdravstvena zaštita u ovim ustanovama obavlja se na nivou primarne zdravstvene zaštite, a što se uređuje ugovorom između doma zdravlja odnosno privatnog zdravstvenog radnika i zavoda zdravstvenog osiguranja kantona. U ustanovama socijalne zaštite koje zbrinjavaju lica ovisna o tuđoj pomoći, a kojim je potrebna zdravstvena njega i rehabilitacija, po uputama i pod stručnim nadzorom doktora medicine, osiguravaju se mjere zdravstvene zaštite.

Novina u odnosu na raniji Zakon o zdravstvenoj zaštiti je uvođenje u timove primarnog nivoa zdravstvene zaštite i odgovarajućih profila zdravstvenih saradnika, kao npr. psihologa, socijalnog radnika, logopeda, surdiaudiologa i edukator-rehabilitatora, odnosno drugih stručnjaka za pojedina specifična pitanja te zaštite.

U Federaciji BiH, u skladu sa zakonom, na primarnom nivou zdravstvene zaštite, pri domovima zdravlja, djeluju i centri za mentalno zdravlje i centri za fizikalnu rehabilitaciju. Centar za mentalno zdravlje u zajednici obavlja promociju i prevenciju mentalnog zdravlja, rehabilitaciju mentalno oboljelih osoba, prevenciju invaliditeta i rehabilitaciju, te brigu i pomoć onesposobljenih. Pored navedenih poslova centar za mentalno zdravlje u zajednici obavlja i: zdravstveno-promotivni rad na unapređenju mentalnoga zdravlja u zajednici; proaktivan pristup u prepoznavanju i ranom dijagnostičiranju osoba s rizikom po mentalno zdravlje; edukaciju bolesnika, članova obitelji i radne okoline; psihološko savjetovanje u obitelji i zajednici; procjenu rizika po mentalno zdravlje u zajednici; planiranje i provođenje okupacijske terapije u zajednici; psihološka mjerenja putem testova; izvanbolničke terapijske i rehabilitacijske postupke iz domena zaštite mentalnoga zdravlja; socioterapiju; tretman bolesti ovisnosti u izvanbolničkim uvjetima. CBR-ovi u sastavu tima imaju psihijatra, psihologa, socijalnog radnika, okupacionog terapeuta i medicinsku sestru.

Centar za fizikalnu rehabilitaciju obavlja zdravstveno-promotivni rad iz oblasti fizikalne medicine; izvanbolničke terapijske i rehabilitacijske postupke iz domena fizikalne medicine; okupacijske tretmane; testiranje i procjenu testova, surađuje s drugim službama s ciljem unapređenja tretmana pacijenata.

Nadalje, navedenim zakonom je propisano da opća bolnica mora imati djelatnost pedijatrije, te ginekologije i porođajnog.

Zakonom o socijalnoj zaštiti u Republici Srpskoj definisane su nove usluge, postupci, prava i ustanove za djecu sa poteškoćama u razvoju, čime je unapređena ukupna podrška sistema socijalne zaštite ovoj kategoriji djece.

Takođe standardizovan je postupak rada centara za socijalni rad sa djecom sa poteškoćama u razvoju, provedena je analiza stanja djece sa posebnim potrebama u Republici Srpskoj. Djeca sa poteškoćama u razvoju, djeca iz socijalno ugroženih porodica, djeca iz romskih porodica, djeca u različitim razvojnim rizicima su kontinuirano uključena u projektne aktivnosti koje imaju za cilj stvaranje uslova za približno ujednačavanje nivoa zadovoljavanja razvojnih potreba djece. Ove aktivnosti se provode preko Javnog fonda za dječiju zaštitu u vidu Projekta „Socijalizacija djece“ kojim se već jedanaest godina obezbjeđuje ljetovanje djeci.

Sva djeca u Republici Srpskoj imaju pravo na zdravstvenu zaštitu u punom obimu bez obzira na status osiguranja roditelja ili staratelja.

Na primarnom nivou zdravstvene zaštite zdravstvena zaštita se pruža kroz domove zdravlja u okviru kojih funkcionišu centri za mentalno zdravlje i centri za fizikalnu rehabilitaciju koji pružaju usluge fizikalne rehabilitacije i zaštitnog zdravlja u zajednici. Ovakvom organizacijom postiže se veća dostupnost kako geografska, tako fizička i psihološka dostupnost.

Mogućnost zdravstvene zaštite djece sa invaliditetom u Brčko distriktu BiH su identične kao i za djecu bez invaliditeta, što znači da sva djeca imaju zdravstvenu zaštitu po osnovu osiguranja roditelja. Djeca sa lakom mentalnom nedovoljnom razvijenošću idu u redovne škole i prate nastavu po prilagođenom programu. Rehabilitacija ove kategorije djece se obavlja kroz Centar za mentalno zdravlje uz učešće raznih profila stručnjaka.

Pitanje 11. Molimo navedite informacije o mjerama koje su Države članice preduzele, ako postoje, kako bi se ojačali kapaciteti njihovih centara za socijalni rad kako bi se osigurao odgovarajući i pravičan pristup programima socijalne pomoći za djecu i njihove porodice u svim entitetima, kantonima i opštinama.

Odgovor

U Federaciji BiH mjere za jačanje kapaciteta centara za socijalni rad u cilju obezbjeđenja odgovarajućeg pristupa programima socijalne pomoći za djecu i njihove porodice su se provodile uglavnom kroz projekte.

U okviru Projekta „Podrška mrežama socijalne sigurnosti i zapošljavanju“ Federalno ministarstvo rada i socijalne politike, odnosno jedinica pri ministarstvu PIU SESER i Svjetska Banka pružaju pomoć centrima za socijalni rad u Federaciji BiH u pogledu adaptacije 40 centara za socijalni rad na osnovu utvrđenog stanja i prijedloga za adaptaciju od strane konsultanta.

Kroz Projekat „Jačanje sistema socijalne zaštite i inkluzije djece u Bosni i Hercegovini (SPIS)“ provodi se jačanje kapaciteta za unapređivanje sistema socijalne zaštite i inkluzije djece i porodica u Bosni i Hercegovini.

Od jeseni 2011. godine SPIS program ulazi u svoju treću fazu implementacije, koja se financira iz IPA 2010 programa državne pomoći. Opći cilj ove faze je unapređenje sistema socijalne zaštite na svim nivoima vlasti, jačanjem programskog okvira i kapaciteta za socijalnu zaštitu i inkluziju djece i institucionalnih mehanizama koordinacije i komunikacije između pružatelja socijalnih usluga i organa nadležnih za donošenje odluka na lokalnom nivou sa posebnim naglaskom na primjenu pristupa zasnovanog na potrebama i ljudskim pravima. Kroz ovu aktivnost bit će obučeni određeni broj ključnih predstavnika vlasti između ostalih i stručni radnici centara za socijalni rad.

Projekat SPIS provode Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine – predsjedava Upravnim odborom projekta na državnom nivou, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, Federalno ministarstvo rada i socijalne politike, Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske, Vlada Brčko Distrikta, Direkcija za ekonomsko planiranje BiH, kao i nevladine organizacije: IBHI, Step by Step, Duga, IBFAN, Genesis, INFOHOUSE uz tehničku i stručnu pomoć UNICEF kancelarije u BiH. U implementaciji ove aktivnosti, UNICEF će se oslanjati na svoje iskustvo u implementiranju opšte obuke iz ljudskih prava i konkretne tehničke obuke u socijalnom sektoru.

U Republici Srpskoj jačanje kapaciteta centara za socijalni rad, kao ustanova socijalne zaštite, jeste jedno od strateških opredjeljenja Ministarstva zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske. S tim u vezi u prethodnom periodu ostvareni su brojni napor u smislu poboljšanja normativno-pravnog okvira djelovanja sistema socijalne zaštite, ali i kadrovskog osnaživanja kroz zapošljavanje visokoobrazovanog kadra ali i kroz dodatne edukacije zaposlenih stručnjaka.

Novi Zakon o socijalnoj zaštiti predviđa obavezu da sve jedinice lokalne samouprave u kojima nije osnovan centar za socijalni rad osnuju centar ili odjeljenje zajedničkog centra u roku od dvije godine.

U izvještajnom periodu provedene su aktivnosti na jačanju kompetencija pružaoca usluga u ustanovama socijalne zaštite, zaposlenih u centrima za socijalni rad, edukacije u oblasti upravljanja, intersektorske saradnje, zaštite i zbrinjavanja žrtava nasilja u porodici, mentalnog zdravlja, u primjeni Zakona o postupanju sa maloljetnicima u krivičnom postupku. U ukupnom broju zaposlenih radnika u sistemu socijalne, porodične i dječije zaštite od 539 radnika, 59% čine stručni radnici.

Jačanje kapaciteta centara za socijalni rad Brčko distrikta BiH je prisutno kroz učestvovanje u programima, projektima i istraživanjima koje provode institucije na državnom i entitetskom nivou. Rad sa UNICEF-om je kontinuiran kao i sa drugim međunarodnim organizacijama i nevladinim sektorom.

Pitanje 12. Molimo dostavite podatke o svim mjerama koje su Države članice preduzele kako bi se osiguralo da su izbjeglicama, tražiocima azila, i / ili interno raseljenoj djeci omogućeni:

- (a) registracija rođenja;
- (b) pristup odgovarajućoj zdravstvenoj njezi;
- (c) Integrisano obrazovanje;
- (d) Odgovarajući standardi života, uključujući i odgovarajući smještaj;
- (e) Pristup pravnoj pomoći, uključujući u kontekstu bilo kakvih promjena u nacrtu zakona o pravu na besplatnu pravnu pomoć.

Odgovor

Prava tražioca azila u Bosni i Hercegovini regulirana su Zakonom o kretanju i boravku stranaca i azilu (Službeni glasnik BiH, br. 36/08), Pravilnikom o međunarodnoj zaštiti (azilu) u Bosni i Hercegovini (Službeni glasnik BiH, br. 37/09 i 85/10) i Pravilnikom o standardima funkcioniranja i drugim pitanjima značajnim za rad azilantskog centra (Službeni glasnik BiH, br. 86/09).

Prema postojećem Zakonu o kretanju i boravku stranaca i azilu, **djeca tražioci azila** u Bosni Hercegovini dijele prava i status svojih roditelja. Istim zakonom je također propisano da su nadležni organi u BiH dužni odnositi se prema maloljetnicima s posebnom pažnjom i uvažavanjem, te s njima postupati u skladu s Konvencijom o pravima djeteta i propisima u BiH, a koji se odnose na brigu o maloljetnicima i njihovu zaštitu. U Pravilniku o međunarodnoj zaštiti (azilu) se ukazuje na „princip najboljeg interesa djeteta” gdje se, pored onoga što je već navedeno u zakonskim odredbama, navodi da razdvojena djeca ili djeca bez pratnje zahtijevaju prioritarno djelovanje u pogledu njihove rane identifikacije, specijalne zaštite i zbrinjavanja, kao i pronalaženje porodica razdvojene djece u cilju spajanja sa roditeljima ili drugim tradicionalnim starateljima. U situacijama kada se kao tražitelji međunarodne zaštite pojavljuju djeca samostalno, djeca stranci imaju pravo na istu zaštitu kao djeca u Bosni i Hercegovini, s tim da se nastoji pronaći način za sigurno vraćanje izvornoj porodici ili neki drugi način trajnog zbrinjavanja.

U postupku po zahtjevu za azil, zaposlenici nevladinih organizacija „Vaša prava BiH” i „Fondacija lokalne demokratije” u svojstvu pravnih zastupnika pružaju besplatnu pravnu pomoć tražiteljima azila u toku čitavog upravnog postupka. U slučaju negativne odluke po zahtjevu za azil, besplatna pravna pomoć pruža se i u toku upravnog spora počev od podnošenja tužbe pred Sudom Bosne i Hercegovine. Gore navedene nevladine organizacije također vrše upis kod nadležnih organa u matične knjige rođenih, djece čiji roditelji imaju status tražitelja azila u Bosni i Hercegovini. U većini slučajeva radi se o provođenju naknadnog upisa pred nadležnim organima u kojima bi bez pravne pomoći tražiteljima azila bilo otežano ostvarivanje prava koja im prema zakonu pripadaju. Zaposlenici NVO tražiteljima azila pružaju pravnu pomoć i u drugim postupcima prilikom rješavanja praktičnih

upravnih stvari pred školama, centrima za socijalni rad, ministarstvima, bolnicama, opštinskim sudovima i drugim tijelima uprave ili institucijama.

Tražiteljima međunarodne zaštite u Bosni i Hercegovini obezbijeđena je osnovna zdravstvena zaštita, koja se pruža u Centru za smještaj tražioca azila. U slučaju potrebe i iskazanog mišljenja ljekara Centra, tražilac azila se može uputiti u zdravstvenu ustanovu izvan kruga Centra.

Maloljetnim tražiocima međunarodne zaštite u BiH obezbijeđeno je besplatno osnovno obrazovanje. Ministarstvo bezbjednosti, Sektor za azil u suradnji sa „Fondacijom Bosanskohercegovačka inicijativa žena” i lokalnim školama podstiče i uključuje kako djecu tako i odrasle u proces redovnog školovanja kroz mogućnost vanrednog polaganja osnovne i srednje škole.

Tražitelji međunarodne zaštite u Bosni i Hercegovini smještaju se i raspoređuju u posebne prostorije namijenjene isključivo za smještaj korisnika Centra. Porodice se smještaju u odvojene prostorije Centra u cilju obezbijeđenja porodičnog zajedništva i prava na privatnost. Smještaj maloljetne osobe bez pratnje u Centar vrši se ako je to u najboljem interesu maloljetne osobe, pod nadzorom staratelja ili organa starateljstva. Maloljetni tražitelji međunarodne zaštite u Bosni i Hercegovini borave odvojeno od punoljetnih osoba s kojima ne čine porodicu. Maloljetnim korisnicima Centra prilagođena je ishrana te, u skladu sa mogućnostima, kapaciteti za odmor, igru i obrazovanje prilagođeni uzrastu maloljetnih osoba.

Podaci sa kojima raspolaže Sektor za izbjeglice, raseljene osobe i stambenu politiku Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH, a odnose se na djecu-osobe pod međunarodnopravnom zaštitom u BiH su sljedeći:

U izbjegličkom centru Salakovac u kojem je osiguran smještaj i ostale potrebe djece izbjeglica u BiH, trenutno boravi 18 djece pod međunarodnopravnom zaštitom, a od toga dvoje djece uživa status supsidijarne zaštite. Redovno školovanje pohađa 12 djece, a jedno dijete je preraslo te vanredno pohađa školu.

U privatnom smještaju je 32 djece sa priznatim međunarodnopravnim statusom u BiH. Školu redovno pohađa 16 djece, a 2 djeteta se spremaju za vanredno pohađanje nastave.

Prema ukupnim podacima o djeci sa priznatim međunarodnopravnim statusom u BiH, od 50 djece u BiH školu redovno pohađa 28 djece. Vanredno pohađa nastavu jedno dijete, a 19 djece ne pohađa nastavu jer nisu stasali za školu, nemaju saglasnost roditelja iako je osnovno školovanje u BiH obavezno, ili su prerasli za pohađanje nastave.

U vezi sa registracijom rođenja djece pod međunarodnopravnom zaštitom u BiH u skladu sa pravilnikom o ličnom stanju i upisu u matične knjige, činjenica rođenja, vjenčanja i smrti lica kojima je priznata međunarodna zaštita u BiH („Službeni glasnik BiH”, broj: 54/10) naknadni upis u matične knjige rođenih izvršen je za 34 djece, za 10 djece još uvijek nije pokrenut postupak za naknadni upis, dok je za 12 djece pokrenut postupak kod prvostepenog organa za naknadni upis u matične knjige činjenice rođenja. Za 11 djece izvršen je redovan upis u matične knjige rođenih.

Što se tiče ostvarivanja prava na zdravstvenu zaštitu, sva djeca u skladu sa Pravilnikom o načinu ostvarivanja zdravstvenog osiguranja i zdravstvene zaštite osoba kojima je priznata međunarodnopravna zaštita u BiH, djeca kojima je priznata međunarodna zaštita u BiH („Službeni glasnik BiH, broj: 54/10) ostvaruju pravo na zdravstvenu zaštitu pod istim uslovima kao i državljani Bosne i Hercegovine, a Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine je obaveznik uplate doprinosa.

Također, djeca sa priznatim međunarodnim statusom u Bosni i Hercegovini koja borave izvan izbjegličkog centra Salakovac, ostvaruju pravo na socijalnu zaštitu kao i pravo na dječiji dodatak u skladu sa Pravilnikom o načinu ostvarivanja prava na socijalnu zaštitu lica kojima je priznata međunarodna zaštita u BiH („Službeni glasnik BiH”, broj: 3/09), a finansijska sredstva za podmirenje ovih potreba osiguravaju se u Budžetu Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH.

U vezi sa ostvarivanjem prava na besplatnu pravnu pomoć u BiH, nevladine organizacije koje su ovlaštene za pružanje besplatne pravne pomoći su Udruženje „Vaša prava” i „Fondacija lokalne demokratije”. Sa ovim NVO Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH ima potpisane protokole o suradnji i njihova pravna pomoć do sada je podrazumijevala pomoć u postupku reguliranja identifikacionog dokumenta, određivanja jedinstvenog matičnog broja, sačinjavanjem zahtjeva za izdavanje izbjegličkog kartona ili kartona supsidijarne zaštite.

Također, na osnovu Protokola o suradnji sa NVO „Fondacijom bosanskohercegovačka inicijativa žena” ista pruža djeci sa priznatim međunarodnopravnim statusom u BiH besplatnu psihosocijalnu pomoć.

Pitanje 13. Molimo unesite ažurirane podatke o mjerama koje su Države članice preduzele kako bi se spriječio i iskorjenio dječji radi, uključujući:

- (a) Procjene o razmjerima svoje pojave u svim federalnim jedinicama i teritoriji države članice;
- (b) Mjere za rješavanje pitanja iz korijena, i,
- (c) Zakonodavne mjere kako bi se osigurale razmjerne sankcije za počiniocce koji prisiljavaju djecu na rad.

Odgovor

U Bosni i Hercegovini ne postoje statistički podaci o zapošljavanju maloljetnih lica. Agencija za statistiku BiH svake godine provodi anketu o radnoj snazi (ARS) koja ima za cilj prikupljanje podataka o situaciji na tržištu radne snage na tržištu rada u BiH, a koja se provodi jednom godišnje kontinuirano od 2006. godine.

Također, nisu evidentirane ni procjene o razmjerama ove pojave na entitetskom nivou i BD vjerovatno iz razloga što se smatra da ova pojava nije karakteristična za Bosnu i Hercegovinu.

Prema odredbi člana III tačka 3. Ustava BiH, entiteti (FBiH i RS) i BD su nadležni da autonomno pored ostalog, uređuju oblast rada i zapošljavanja.

Zakoni o radu u BiH (FBiH, RS i BD), kao pšti propisi o radu i radnim odnosima regulišu pitanja rada i zapošljavanja djece. U navedenim zakonima o radu utvrđuje se pravo djece na rad, i postavlja se uslov za zaključivanje ugovora o radu koji se ne može sklopiti s osobom koja nije navršila 15 godina života.

Članom 15. Zakona o radu FBiH („Službene novine FBiH“, br. 43/99, 32/00 i 29/03), članom 14. Zakona o radu RS – prečišćeni tekst („Službeni glasnik RS“ br. 55/07, i članom 17. Zakona o radu Brčko distrikta („Službeni glasnik BD“ br. 7/00, 8/03, 33/04 i 29/05), propisano je da ugovor o radu može da zaključi osoba koja je navršila 15 godina života i koja ima opću zdravstvenu sposobnost utvrđenu od nadležne zdravstvene ustanove.

Navedeni zakoni ne predviđaju niti jedan izuzetak i ne dopuštaju bilo kakvu mogućnost zaključivanja ugovora o radu za osobe mlađe od 15 godina života i propisano je da maloljetnik ne može zaključiti ugovor o radu za obavljanje poslova koji mogu ugroziti njegovo zdravlje, moral ili razvoj. Za maloljetnike odnosno osobe između 15 i 18 godina života utvrđeni su uvjete pod kojima se mogu zaposliti. Također, navedenim zakonima o radu zabranjuje se i štetni rad za djecu i propisano je da maloljetnik ne može raditi na naročito opasnim i teškim poslovima.

Za osiguravanje poštivanja ove, kao i drugih zakonskih odredbi koje se odnose na zabranu prekovremenog rada maloljetnika, zabranu noćnog rada, ostvarivanje prava na najniži godišnji odmor i dr. Predviđene su kaznene odredbe i utvrđene odgovarajuće kazne i to: (član 140. Zakona o radu FBiH, član 180 Zakona o radu RS, član 111. Zakona o radu BD).

U sva tri navedena zakona o radu propisano je da ako je prekršaj učinjen prema maloljetniku, iznos novčane kazne uvećava se dvostruko.

Nadzor nad primjenom zakona o radu i drugih propisa iz oblasti rada vrše nadležne inspekcije rada. Inspektor rada, kada u vršenju inspeksijskog nadzora utvrdi da je poslodavac učinio prekršaj navedenih članova o zapošljavanju maloljetnih osoba, izreći će mjeru zabrane rada dok se ne završi postupak po prijavi za prekršaj.

Napominje se da je u Federaciji Bosne i Hercegovine u toku donošenje novog Zakona o radu. Za razliku od odredaba važećeg Zakona o radu, zaključivanje ugovora sa osobom mlađom od 15 godina, odnosno zapošljavanje takve osobe na bilo koju vrstu posla utvrđeno je kao prekršaj za koji je predviđena novčana kazna od 1.000 do 7.000 KM, a obzirom da je prekršaj učinjen prema maloljetnoj osobi, najniži i najviši iznos novčane kazne za ovaj prekršaj uvećava se dvostruko.

Pitanje 14. Molimo navedite detaljne i ažurirane informacije o mjerama, ako postoje, koje je Država članica preduzela za usvajanje zakona o maloljetničkom pravosuđu koji je u skladu sa međunarodnim standardima i kako se primjenjuje unutar entiteta, kantona i opština.

Odgovor

Pitanje maloljetničkog pravosuđa u Bosni i Hercegovini, i pored pokušaja da bude sačinjen za potrebe BiH, ostalo je regulisano zakonima na nivou entiteta i Brčko distrikta BiH, zakonom istovjetnog sadržaja – Zakonom o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku.

Aktivnosti na izradi izdvojenog zakonodavstva za maloljetnike započele su u Bosni i Hercegovini 2003. godine kada je nastupila reforma krivičnog zakonodavstva i kada je u većini evropskih zemalja već postojao razvijen sistem alternativnih mjera ne samo za maloljetnike koji su došli u sukob sa zakonom, već i za punoljetne učinioce krivičnih djela.

Prateći međunarodne standarde u ovoj oblasti bilo je potrebno pristupiti izradi odvojenog zakonodavstva za maloljetnike u sukobu sa zakonom koji na potpuno novi način reguliše pitanje maloljetničkog prestupništva i reakciju društva na istu.

Zakon o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku u Republici Srpskoj usvojen je u januaru 2010. godine, a stupio je na snagu 01.01.2011. godine.

Stupanjem na snagu Zakona o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku prestale su da važe odgovarajuće odredbe Krivičnog zakona Republike Srpske, Zakona o krivičnom postupku i Zakona o izvršenju krivičnih sankcija koje se odnose na maloljetničko krivično pravosuđe. Praktično, to znači da se u ovoj važnoj oblasti na teritoriji Republike Srpske primjenjuje poseban i jedinstven zakonski propis, koji na potpuno novi način reguliše pitanje maloljetničkog prestupništva i reakcije društva na kriminalitet maloljetnika.

Shodno obavezama naloženim ovim Zakonom, Ministar pravde formirao je radnu grupu za izradu podzakonskih akata predviđenih ovim propisom, koja je pripremila i u dalju proceduru prosljedila Pravilnik o primjeni vaspitnih preporuka, Pravilnik o primjeni vaspitne mjere posebnih obaveza, Pravilnik o disciplinskoj odgovornosti maloljetnika koji se nalaze na izvršenju zavodskih vaspitnih mjera i kazne maloljetničkog zatvora i Program edukacije. Radna grupa MUP-a izradila je Pravilnik o primjeni mjere policijskog upozorenja. Svi podzakonski akti stupili su na snagu.

Istovremeno, nakon opsežnih priprema, a u skladu sa obavezama predviđenim Zakonom, Ministarstvo pravde pristupilo je realizaciji prvog ciklusa edukacije lica koje rade na poslovima prestupništva mladih i krivičnopravne zaštite djece, i to ovlašćenih službenih lica, socijalnih radnika, medijatora, advokata i radnika zaposlenih u ustanovama i zavodima. Edukativni seminari su održani na 10 lokacija u Republici Srpskoj, čime su obuhvaćene sve opštine na njenoj teritoriji. Seminarima je prisustvovalo preko 900 učesnika. S druge strane, edukaciju sudija i tužilaca proveo je Centar za edukaciju sudija i tužilaca.

Međunarodni pravni okvir za maloljetničko pravosuđe sadržan je u poštovanju niza međunarodnih dokumenata iz oblasti zaštite i postupanja sa maloljetnim počiniocima krivičnih djela, što se prije svega odnosi na Konvenciju Ujedinjenih nacija o pravima djeteta, koja je ratifikacijom postala pravno obavezujući dokument, u smislu preuzimanja obaveze da u okviru jurisdikcije utvrdi grupu zakona, pravila i odredaba koje se posebno primjenjuju na maloljetne prestupnike, institucije i organe kojima su povjerene funkcije maloljetničkog pravosuđa, a koje imaju za cilj da:

- odgovore na različite potrebe maloljetnih prestupnika, štiteći istovremeno njihova osnovna prava;
- odgovore na potrebe društva;
- obezbijede i provedu temeljnu i pravednu primjenu ovih pravila.

Pravosudni sistem prema maloljetnicima uspostavljen ovim Zakonom, zasniva se na osnovnim principima međunarodnog prava: najbolji interes djeteta, pravo na život, opstanak i razvoj, nediskriminacija i poštovanje mišljenja djeteta. Potencirajući dobrobit maloljetnika i obezbjeđujući da svaka reakcija prema maloljetnim prestupnicima uvijek bude u srazmjeri (princip srazmjernosti) sa okolnostima koje se tiču i prestupnika i prestupa, ne uzima se u obzir samo težina prestupa nego se cijene ličnost i lične karakteristike maloljetnika. Maloljetničko pravosuđe u užem smislu podrazumijeva tretman djece (dječaka i djevojčica ispod 18 godina) koji su došli u sukob sa zakonom, a u širem smislu odnosi se na tretman djece od trenutka kada dođu u sukob sa zakonom, utvrđivanje osnovnih uzroka zbog kojih djeca dolaze u sukob sa zakonom, prevenciju takvog ponašanja i reintegraciju djece. S obzirom na činjenicu da su mlade osobe bića u razvitku, sve mjere koje se preduzimaju prema njima treba da su obrazovne prirode i trebale bi, u najboljem slučaju, biti provedene u prirodnom okruženju maloljetnika, uključiti lokalnu i širu zajednicu.

Pored Konvencije UN o pravima djeteta, međunarodni okvir za maloljetničko pravosuđe u Republici Srpskoj čine i sledeća dokumenta:

- Standardna minimalna pravila Ujedinjenih nacija za administraciju pravosudnog sistema za maloljetne prestupnike – Pekinška pravila (1985),
- Smjernice Ujedinjenih nacija za prevenciju maloljetničke delikvencije – Rijadske smjernice (1990),
- Pravila Ujedinjenih nacija o zaštiti maloljetnika lišenih slobode – JDL (1990),
- Smjernice za djelovanje prema djeci u sistemu krivičnog pravosuđa – Bečke smjernice (1997),
- Standardna minimalna pravila Ujedinjenih nacija za alternativne kaznene mjere – Tokijska pravila (1990),
- Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima (1948),
- Sporazum Ujedinjenih nacija o građanskim i političkim pravima (1986) i
- Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (1950).

Shodno odredbama navedenih dokumenata, odredbe Zakona se, prije svega, odnose na:

1. pojam i kategorije maloljetnika kao subjekata krivičnog prava (ovdje se podrazumijeva aktivni i pasivni subjekt),

2. vrste, uslove i način propisivanja i izricanja krivičnih sankcija prema maloljetnim učiniocima krivičnih djela,
3. postupak za izricanje krivičnih sankcija za maloljetnike (koji predstavlja posebnu, specifičnu vrstu krivičnog postupka – svakako specifičnog po organima za pokretanje i vođenje krivičnog postupka i za izricanje i izvršenje krivičnih sankcija i toku postupka i učešću posebnih vansudskih – posebno vankrivičnosudskih organa u postupku izricanja i izvršenja krivičnih sankcija) i
4. postupak izvršenja izrečenih maloljetničkih krivičnih sankcija

Najznačajnije novine, u svjetlu međunarodnih standarda u oblasti materijalnog, procesnog i izvršnog maloljetničkog krivičnog prava koje su inaugurisane ovim Zakonom mogu se sublimirati u sledećem:

1. u cilju zaštite najboljih interesa maloljetnika, u sudovima se formiraju odjeljenja za maloljetnike, koja se sastoje od jednog ili više sudija za maloljetnike i stručnih savjetnika. Na ovaj način, dakle, uspostavljaju se posebni organi maloljetničkog pravosuđa;
2. obzirom na činjenicu da je sudija za maloljetnike ključna osoba u postupku prema maloljetnim počiniocima krivičnih djela, Zakon sadrži odredbe o ličnim svojstvima i stručnim znanjima sudija, zbog čega oni, tužioci, advokati i drugi subjekti koji učestvuju u postupku moraju imati posebna znanja iz oblasti orava djeteta i maloljetničkog prestupništva. S tim u vezi, Zakonom se utvrđuje obaveza u provođenju edukacije svih subjekata uključenih u predmete maloljetničkog prestupništva;
3. Učešće stručnih savjetnika u radu sudova i tužilaštava (psiholog, socijalni radnik, defektolog);
4. Potencira se programu alternativnih mjera i insistira na donošenju posebnih propisa kako bi se stvorili preduslovi za njihovu primjenu;
5. Uvodi se primjena nove vrste sankcija prema maloljetnicima - vaspitne mjere posebnih obaveza;
6. Skraćuje se trajanje zavodskih vaspitnih mjera;
7. Pripremni postupak (istraga) prema maloljetnicima prenosi se u nadležnost tužioca;
8. Donesena su nova rješenja koja se tiču lišavanja slobode i pritvora za maloljetnike;
9. U procesu izvršenja krivičnih sankcija pojačan je sudski nadzor nad njihovim izvršenjem;
10. Posebna pažnja posvećena je pitanju postupanja sa djecom i maloljetnicima kao žrtvama krivičnog djela

Sistem izvršenja krivičnih sankcija prema maloljetnicima u Republici Srpskoj funkcioniše kroz postojanje Odjeljenje za izvršenje vaspitne mjere upućivanja u vaspitno-popravni dom za muška maloljetna lica (KPZ Banja Luka), Odjeljenje za izvršenje vaspitne mjere upućivanja u vaspitno-popravni dom za ženska maloljetna lica i Odjeljenje maloljetničkog zatvora (oba u okviru KPZ Istočno Sarajevo). Navedena odjeljenja obavljaju svoje redovne aktivnosti predviđene programima rada ustanova.

Zakon o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku u Federaciji BiH kao poseban zakon iz krivično-pravne oblasti i primjenjuje se isključivo na djecu i maloljetnike, je prošao javnu raspravu 21. 2. 2012. godine. Navedeni zakon je u fazi

sumiranja rezultata sa javne rasprave i izrade konačnog teksta nacрта zakona koji će biti upućen Vladi Federacije na daljnje postupanje.

Usvojen je Zakon o postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku („Sl. Glasnik Brčko distrikta BiH“ br.44/11) i uvedena je obaveza stručnog usavršavanja subjekata nadležnih za primjenu zakona.

Pitanje 15. Molimo unesite ažurirane podatke o mjerama koje Države članice provode za provođenje predhodnih preporuka Komiteta (CRC/C/OPAC/BIH/CO/1, stav 20) vezanih za Fakultativni protokol o uključivanju djece u oružane sukobe i u, između ostalog, u kampanje podizanja svijesti o minama deminiranju, i posebnim programima rehabilitacije za djecu pogođenu eksplozijom mina i drugim posljedicama oružanog sukoba.

Odgovor

Bosna i Hercegovina se kao potpisnica Konvencije o zabrani upotrebe, stvaranju zaliha, proizvodnje i transporta PP mina i njihovom uništenju obavezala ukloniti sve PP mine u minskim poljima do 01. 03. 2019. godine.

Od 1996. godine, svim protivminskim akcijama, minski sumnjiva površina je redukovana za 2. 859,77 km², od čega je operacijama humanitarnog deminiranja redukovano 137,46 km² ili 5%. U 2010. i 2011. godini redukovano je 215km², od čega operacijama humanitarnog deminiranja 24,43 km² ili 11,36%.

U sklopu aktivnosti upozorenja na mine, od 2000. godine u BiH je 221.068 djece, starosti od 7-14 godina, upozoreno na minske opasnosti kroz sigurnosne prezentacije u ugroženim zajednicama. Također, kroz sigurnosne prezentacije u ugroženim zajednicama, u 2010. godini upozoreno je 46.885 djece starosti od 7-14 godina.

Od 1996. godine u BiH je od mina/NUS stradalo 1.678 osoba, a od tog broja je 238 djece starosti do 18 godina. Od 2010. godine nije registrirano stradanje djece od mina/NUS-a.

Trenutna veličina minski sumnjive površine iznosi 1.340,06 km² ili 2,60% u odnosu na ukupnu površinu Bosne i Hercegovine.

Posebni programi rehabilitacije za djecu pogođenu eksplozijom mina i drugim posljedicama oružanog sukoba nisu uspostavljene.

Pitanje 16. Molimo unesite ažurirane podatke o mjerama koje države članice provode u pogledu na predhodne preporuke Komiteta (CRC/C/OPSC/BIH/CO/1, između ostalog, stavovi, 9, 27 i 31), uključujući i o tome da li zakonodavstvo na nivou Države, Entiteta i Brčko Distrikta, na usklađen način, obuhvata sve dijelove Fakultativnog protokola u odgovarajućim krivičnim zakonima, i omogućava van teritorijalne nadležnosti za kaznena djela iz Fakultativnog protokola.

Odgovor

U vezi sa preporukama 9. i 27. Komiteta konstatuje se da iste nisu provedeno, odnosno da krivično djelo koje se odnosi na prodaju djece, dječiju prostituciju i dječiju pornografiju, nije upotpunosti usaglašeno sa Konvencijom o pravima djeteta.

Bosna i Hercegovina je razmotrila dostavljene preporuke i upotpunosti je spremna da iste ugradi u svoje krivično zakonodavstvo. Planom Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine u 2012. godini predviđene su i planirane izmjene i dopune Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine. Priprema zakonskih odredbi povjerena je Timu za praćenje i ocjenu primjene krivičnih zakona kao nadležnom tijelu Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine. Očekuje se da će Preporuke Komiteta u odnosu na Fakultativni protokol zajedno sa još nekim važnim inicijativama za izmjene KZ BiH biti upućene u proceduru usvajanja do kraja tekuće godine.

U vezi preporuke 31 Komiteta, ističemo da je ovakva odredba kojom je uspostavljena vanteritorijalna nadležnost ugrađena u novo krivično zakonodavstvo Bosne i Hercegovine iz 2003. godine, te ističemo žaljenje zbog neadekvatne prezentacije u prethodnom izvještaju. Naime, KZ Bosne i Hercegovine sadrži dvije grupe pravila kojima se uređuje prostorno važenje krivičnog zakonodavstva:

- jedna obuhvata slučajeve izvršenja krivičnog djela na teritoriji Bosne i Hercegovine (član 8. – „Primjena krivičnog zakonodavstva Bosne i Hercegovine prema svakom ko na teritoriji Bosne i Hercegovine učini krivično djelo”). Znači, krivično zakonodavstvo BiH primjenjuje se na svakoga ko na njoj teritoriji u vrijeme važenja ovog zakonodavstva učini krivično djelo.

- druga, kada je krivično djelo izvršeno izvan prostora Bosne i Hercegovine (član 9. – „Primjena krivičnog zakonodavstva Bosne i Hercegovine za krivična djela učinjena izvan Bosne i Hercegovine”). Znači, krivično zakonodavstvo Bosne i Hercegovine primjenjuje se i za krivična djela učinjena izvan njene teritorije. Citirani član 9. utvrđuje određene uslove za primjenu nacionalnog zakonodavstva za počinjena krivična djela van Bosne i Hercegovine. **Međutim, stav (1) tačka c) ovog člana za kažnjavanje isključuje sve uslove. Karakter i značaj zaštićenog dobra koje je napadnuto ili ugroženo učinjenim krivičnim djelom, zatim status samog učinioca i najzad kriminalnopolitički razlozi, odnosno međunarodne obaveze ili solidarnost u suzbijanju teških krivičnih djela su standardi koji zahtijevaju vanteritorijalnu nadležnost nad krivičnim djelima, koje je Bosna i Hercegovina prihvatila i ovom odredbom**

ugradila u svoje zakonodavstvo. Shodno navedenpm, a upravo kako predlaže preporuka 31. Komiteta i Fakultativni protokol o prodaji djece, ova odredba glasi:

„Član 9. Primjena krivičnog zakonodavstva Bosne i Hercegovine za krivična djela učinjena izvan Bosne i Hercegovine.

(1) Krivično zakonodavstvo Bosne i Hercegovine primjenjuje se prema svakom ko izvan njene teritorije učini:

c) krivično djelo koje je Bosna i Hercegovina obavezna kažnjavati prema propisima međunarodnog prava, međunarodnih ili međudržavnih ugovora...”

Dakle, članom 9. stav (1) tačka c), proširena je obaveza kažnjivosti izvršilaca krivičnih djela u skladu sa propisima međunarodnog prava i obavezama koje proizilaze iz međunarodnih dokumenata, a time i Konvencije o pravima djeteta, odnosno Fakultativnog protokola o prodaji djece.

Navedenim se naglašava ispunjenost obaveze po preporuci 31.

II dio

U ovom dijelu Komitet poziva Državu članicu da **ukratko (maksimalno tri stranice)** ažurira podatke prezentovane u svom izvještaju u pogledu na:

- (a) Provođenje novih politika, programa i planova te njihov djelokrug;**
- (b) Novo-osnovane ustanove ili institucionalne reforme i njihove mandate;**
- (c) Novo razvijene programe obuke za profesionalce koji rade sa djecom;**
- (d) Novo donešene dokumente i njihove propise;**

Odgovori a, b, c, d)

U Federaciji BiH u okviru „Dokumenta politike zaštite djece bez roditeljskog staranja i porodica pod rizikom od razdvajanja u BiH, 2006-2016“ izrađen je “Akcioni plan 2013-2016.g. za implementaciju Dokumenta politike zaštite djece bez roditeljskog staranja i porodica pod rizikom od razdvajanja u Federaciji BiH 2006-2016.”, koji je u fazi usvajanja od strane Vlade Federacije Bosne i Hercegovine.

Kroz Projekat „Jačanje sistema socijalne zaštite i inkluzije djece u Bosni i Hercegovini (SPIS)“ provodi se jačanje kapaciteta za unapređivanje sistema socijalne zaštite i inkluzije djece i porodica u Bosni i Hercegovini. Od jeseni 2011. godine SPIS program ulazi u svoju treću fazu implementacije, koja se finansira iz IPA 2010 programa državne pomoći.

Opći cilj treće faze SPIS projekta koja se finansira iz IPA 2010 programa državne pomoći, je unapređenje sistema socijalne zaštite na svim nivoima vlasti, jačanjem programskog okvira i kapaciteta za socijalnu zaštitu i inkluziju djece, kojima raspolažu pružatelji socijalnih usluga, sa posebnim naglaskom na primjeni pristupa zasnovanog na potrebama i ljudskim pravima.

Konkretnih pet ciljeva projekta odnose se na:

1. Jačanje postojećih sistema socijalne zaštite i inkluzije djece praćenjem, analizom i unapređenjem postojećih okvira javne politike;
2. Unapređenje struktura upravljanja i koordinacije sistema socijalne zaštite i inkluzije djece na svim nivoima vlasti;
3. Uspostavljanje i provedba općinskih modela za socijalnu zaštitu i inkluziju djece u 11 novih ciljnih općina;
4. Jačanje kapaciteta i institucionalnih mehanizama koordinacije i komunikacije između pružatelja socijalnih usluga i organa nadležnih za donošenje odluka na lokalnom nivou;
5. Bolja javna vidljivost i jačanje svijesti o socijalnoj zaštiti i inkluziji djece.

Vlada Federacije Bosne i Hercegovine je usvojila 11.05.2011 Politiku za unapređenje ranog rasta i razvoja djece u Federaciji BiH koja je fokusirana na integrisanom pristupu (obrazovanje, zdravstvo i socijalna zaštita) u stvaranju boljih uslova za rani rast i razvoj djece.

Na osnovu Politike međusektorski ekspertni tim je u fazi izrade Strateškog plana za unapređenje ranog rasta i razvoja djece Federacije BiH, kojim su definisani ciljevi, pravci djelovanja, aktivnosti kao i mogući izvori finansiranja. Federalni ministar rada i socijalne politike, Federalni ministar obrazovanja i nauke, Federalni ministar zdravstva su 03.04.2012. potpisali Protokol o saradnji u oblasti unapređenja ranog rasta i razvoja djece u Federaciji BiH kako bi se osigurao integrirani pristup u realizaciji ovog strateškog plana.

U Federaciji BiH, pored već naprijed navedenih dokumenata, usvojena je 2010.godine od strane Vlade Federacije Bosne i Hercegovine Strategije unapređenja seksualnog i reproduktivnog zdravlja i prava, koja je posvećena unapređenju zdravstvenih usluga i prava vezanih za seksualno i reproduktivno zdravlje i prava na području Federacije BiH. Strategija se bazira na osnovnim prioritetima u oblasti seksualnog i reproduktivnog zdravlja i prava. Osnovni ciljevi strategije su: obezbijediti kvalitetnu i dostupnu prijevodajnu zaštitu svakoj porodilji, siguran porod i sveobuhvatnu poslijeporodajnu zaštitu, unaprijediti promociju seksualnoga i reproduktivnog zdravlja kroz programe prevencije malignih oboljenja, osigurati veći nivo znanja iz oblasti seksualno-reproduktivnog zdravlja kroz vidove formalnog i neformalnog obrazovanja, te omogućiti da nevladine organizacije kontinuirano i zajednički sprovode akcije za unapređenje seksualnog i reproduktivnog zdravlja i prava u Federaciji BiH.

Nadalje, Vlada Federacije BiH na svojoj 46. sjednici od 19.04.2012.godine prihvatila je Prijedlog politike i strategije za zaštitu i unapređenje mentalnog zdravlja u Federaciji Bosne i Hercegovine za period 2012 -2020. godina. Strategijom se utvrđuju pravci djelovanja koji će osigurati uspostavljanje sistema za promociju mentalnog zdravlja, prevenciju mentalnih

poremećaja, rano otkrivanje i djelovanje, psihosocijalnu rehabilitaciju i oporavak, te redukciju stigme i diskriminacije. Federalno ministarstvo zdravstva u Federaciji Bosne i Hercegovine implementira Projekat mentalnog zdravlja u Bosni i Hercegovini, upravo sa ciljem pružanja adekvatne psihološke pomoći od strane javnozdravstvenog sistema svim građanima, uključujući i djecu. Kroz navedeni projekt provodi se edukacije zdravstvenih profesionalac iz oblasti mentalnog zdravlja.

Vlada Federacije BiH je na 33. sjednici, u januaru 2012. godine usvojila Akcioni plan za borbu protiv zloupotrebe opojnih droga u FBiH 2012.-2013.godine i implementira se državna strategija.

Također, izrađen je draft Politike ishrane male djece starosti od 0-10 godina u Federaciji BiH, i očekuje se da ide u proceduru usvajanja.

Federalno ministarstvo zdravstva implementira Strateški plan za prevenciju nasilja u porodici, te je s tim u vezi izrađen Priručnik za trening i edukaciju zdravstvenih radnika za postupanje u slučajevima nasilja u porodici, koji je osnova za edukaciju zdravstvenih radnika u primarnoj zdravstvenoj zaštiti koji prvi dolaze u neposredan kontakt sa žrtvom nasilja u porodici, kako bi se obezbijedio adekvatan zdravstveni tretman žrtve nasilja, pravovremeno registriranje slučajeva nasilja, prevencija i rana intervencija, koordinacija sa ostalim nadležnim službama i pravovremeno upućivanje na ostale nivoe zdravstvene zaštite. Do sada je izvršeno 28 obuka u domovima zdravlja. Realizacija ove aktivnosti je prvi korak ka uspostavljanju jedinstvenog modela postupanja sa žrtvama nasilja u primarnoj zdravstvenoj zaštiti na području cijele Federacije BiH. Federalno ministarstvo zdravstva, realizacijom ovih aktivnosti direktno implementira i aktivnosti iz Državnog akcionog plana za suzbijanje porodičnog nasilja.

Federalno ministarstvo zdravstva je u prethodnom periodu donijelo niz zakona iz oblasti zdravstva, od kojih posebno treba istaći Zakon o zdravstvenoj zaštiti iz 2010. i Zakon o pravima, obavezama i odgovornostima pacijenata iz 2011 g., te Zakon o evidencijama u oblasti zdravstva 2012. godine.

U izvještajnom periodu u Republici Srpskoj su usvojeni slijedeći programi, politike i planovi: Politika unapređenja ranog rasta i razvoja djece, Politika unapređivanja ishrane djece do pet godina života u Republici Srpskoj, Strategija unapređenja socijalne zaštite djece bez roditeljskog staranja sa planom akcije za period 2009-2014. godine, Strategija unapređenja društvenog položaja lica sa invaliditetom u Republici Srpskoj za period 2010-2015.godine.

U izvještajnom periodu nastavljena je institucionalna reforma sistema socijalne, porodične i dječije zaštite u okviru SPIS Projekta. U deset jedinica lokalne samouprave u Republici Srpskoj uvedeni su novi modeli integrisanih pristupa prema djeci zasnovani na njihovim potrebama.

Uz podršku UNICEF-a u Brčko distriktu BiH započeo je projekat pod nazivom „Jačanje sistema socijalne zaštite i uključivanje djece”. Aktivnost projekta usmjerene su na: mobilizaciju i unaprjeđenje integriranog sistema socijalne zaštite i socijalne uključenosti s aktivnim učešćem socijalnog, zdravstvenog i obrazovnog sektora kao i učešćem ostalih

sektora značajnih za socijalnu uključenost djece, vertikalni i horizontalni pregled sistema socijalne zaštite, finansijski i budžetski pregled sistema socijalne zaštite i socijalne uključenosti.

(e) Nove ratifikovane instrumente iz ljudskih prava

Parlament Bosne i Hercegovine je dao saglasnost za ratifikaciju tri konvencije (Sl. glasnik BiH- Međunarodni ugovori br. 6/12) i čeka se Odluka o ratifikaciji koju treba da donese Predsjedništvo Bosne i Hercegovine. Konvencije za koje je Parlament Bosne i Hercegovine dao saglasnost za ratifikaciju su:

1. Haška konvencija o međunarodnom ostvarivanju prava za izdržavanje porodice,
2. Konvencija Vijeća Evrope o kontaktu koji se tiče djeca, i
3. Konvencija Vijeća Evrope o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualne zloupotrebe.

III dio

Podaci, statistika i ostale informacije, ako je dostupno

Pitanje 1. Navedite podatke, kako u smislu razmjere i drugih budžetskih izdvajanja tako i u apsolutnim ciframa, o godišnjem budžetu koji se izdvaja za zdravstvo, obrazovanje i socijalnu pomoć, na nacionalnom, regionalnom i lokalnom nivou.

Odgovor

U Budžetu Federacije BiH u 2010.godini za oblast socijalne zaštite izdvojeno je 2.052.000,00 KM od kojih je za rekonstrukciju ustanova koje vrše zbrinjavanje korisnika socijalne zaštite na nivou Federacije BiH izdvojeno 1.500.000,00 KM.

U 2011.godini iz Budžeta Federacije BiH za oblast socijalne zaštite izdvojeno je 2.187.104,00 od kojih je za rekonstrukciju ustanova koje vrše zbrinjavanje korisnika socijalne zaštite na nivou Federacije BiH 1.719.104,00 KM.

Ne raspolažemo sa relevantnim podacima o izdvajanju sredstava za oblast socijalne zaštite iz budžeta kantona.

Prihod iz obaveznog zdravstvenog osiguranja u kantonalnim zavodima zdravstvenog osiguranja i zdravstvenim ustanovama u 2010.godini u Federaciji BiH je iznosio 997.384.143 KM.

Prihodi iz obaveznog zdravstvenog osiguranja za Zavod zdravstvenog osiguranja i reosiguranja Federacije BiH u 2010.godini je iznosi 93.985.561 KM. Prihod iz Budžeta Federacije BiH za (KM) Zavod zdravstvenog osiguranja i reosiguranja Federacije BiH u 2010.godini je iznosio 28.500.000 KM.

U Obračunu sredstava u zdravstvu Federaciji BiH nemamo podatak sredstava o ukupnom broju zdravstveno osigurane djece po spolu, jer se za sada analitika vodi po nosiocima osiguranja i članovima njihovih porodica u brojčanom iznosu (zaposleni, penzioneri, nezaposleni).

Podatak o ukupnom broju ili procjeni neosigurane djece po spolu, te ukupnom broju osoba u dobi od 18-27 godina života na školovanju nepokrivenog sistemom zdravstvene zaštite na nivou Federacije BiH nemamo u Obračunu, ali kao što je već gore navedeno, shodno Zakonu o izmjenama i dopuni Zakona o zdravstvenom osiguranju („Službeni list Federacije BiH“, broj 70/08) dopunom tačke 13a. člana 19. Zakona, sva djeca od rođenja, kao i djeca za vrijeme redovnog školovanja u osnovnim, srednjim školama i fakultetima zdravstveno su osigurana do 26. godine starosti, ako nisu osigurana po drugom osnovu. Također, dopunom tačke 13. istog člana, zdravstveno su osigurana sva djeca koja su navršila 15 godina života, odnosno stariji maloljetnici 18 godina, a nisu završili osnovno školovanje ili se nisu zaposlili, ako su se prijavili zavodu za zapošljavanje.

Obračun sredstava u zdravstvu Federacije BiH za 2011. godinu još nije završen od strane FZZOiR. Za 2012. godinu, planiran je iznos iz Budžeta Federacije BiH od 31,5 miliona KM.

U toku 2010. i 2011. godine u budžetu Vlade Republike Srpske izdvojena su značajna sredstva za programe i aktivnosti podrške djeci i njihovim porodicama u domenu socijalnog zbrinjavanja, podrške višečlanim porodicama, podrške natalitetu i podrške talentovanoj i nadarenoj djeci. Realizacija ovih aktivnosti ostvarena je preko Ministarstva zdravlja i socijalne zaštite i Ministarstva za porodicu, omladinu i sport.

Javni fond za dječiju zaštitu na godišnjem nivou obezbjeđuje oko 50 miliona konvertibilnih maraka za prava iz dječije zaštite.

Ukupan budžet Pododjela za socijalnu zaštitu Brčko distrikta BiH za 2012. Od toga za isplatu dječijeg dodatka određena su sredstva u iznosu od 9.770.360,00 KM. U martu 2012. godine dječiji dodatak je isplaćen za 9.274 djece.

Pitanje 2. Navedite podatke o učestalosti mono-etničkih škola i "dvije škole pod jednim krovom".

Odgovor

Polazeći od svog mandata, Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine je od 2008. do 2010., na pet od ukupno dvanaest sjednica Konferencijija ministara obrazovanja u BiH na dnevni red stavljala fenomen „dvije škole pod jednim krovom“. Tako je 2008. Formirana radna grupa sa zadatkom da pripremi izvještaj, detaljno analizira i pripremi preporuke za

prevazilaženje fenomena „dvije škole pod jednim krovom“. Konferencija ministara obrazovanja u BiH nije prihvatila izvještaj ove RG, ocijenivši ga nezadovoljavajućim, te je formirana druga radna grupa kojoj je ovoga puta na čelu bio OSCE. Nova RG dobila je specifičnu zadaću da prije svega definiira pojam „dvije škole pod jednim krovom“ i objasni na koji način se on vezuje sa pojmom diskriminacije i segregacije u obrazovnom sistemu u BiH, jer postoje brojne mogućnosti organizacije dvije škole pod jednim krovom, a da nisu u pitanju segregacija i diskriminacija. Na primjer česti su slučajevi da su jedna osnovna i jedna srednja škola u manjim mjestima širom BiH smještene u istom objektu.

Međutim, Konferencija Ministara obrazovanja u BiH nije prihvatila ni izvještaj o „dvije škole pod jednim krovom“ koji je proizvela nova RG na čelu sa OSCE-om jer se u predloženoj definiciji nije pominjala veza ovog fenomena sa pojavom segregacije u školi, niti su bila predložena odgovarajuća rješenja za njegovo prevazilaženje.

Također, ministri obrazovanja iz kantona/županija u kojima postoji taj fenomen odlučno su negirali postojanje bilo kakvog oblika segregacije u slučajevima „dvije škole pod jednim krovom“. Zapravo, oni su mišljenja da je to jedan od načina na koji se štiti temeljno pravo djeteta na nastavu na maternjem jeziku. Za njih „dvije škole pod jednim krovom“ nisu problem i oni traže da se prekine sa tretiranjem tog fenomena kao političkog problema.

Stoga je zaključak 11 sjednice Konferencije ministara obrazovanja u BiH, održane 30. 3. 2010. godine, na kojoj je zadnji put razmatran fenomen “dvije škole pod jednim krovom” bio slijedeći:

“Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke, sa mjerodavnim ministarstvima Hercegovačko-neretvanskog, Srednjobosanskog i Zeničkodobojskog kantona, uz sudjelovanje Ministarstva civilnih poslova BiH, treba nastaviti daljnji rad po ovom pitanju, počevši od redefiniiranja pojma “Dvije škole pod jednim krovom”. Osim navedenog, nadležne obrazovne vlasti obavezuju se da će sagledati sve eventualne oblike diskriminacije i segregacije u obrazovanju i poduzeti energične mjere za njihovo uklanjanje, kako bi se ispunili postprijemni uvjeti Vijeća Evrope, ali i prioriteta definirani dokumentom “Evropsko partnerstvo za BiH”. Sva mjerodavna ministarstva obrazovanja u BiH imaju obavezu periodično informirati Konferenciju ministara obrazovanja u BiH o poduzetim mjerama i aktivnostima u vezi ove problematike”.

Po ovom pitanju Ministarstvo civilnih poslova BiH dalo je slijedeći odgovor: “Kako se nije moglo doći do usaglašene definicije fenomena “dvije škole pod jednim krovom”, ne može se dati ni konkretan broj tih škola”.

Nadalje, Ministarstvo civilnih poslova BiH navodi da su informirani da je na inicijativu Federalnog ministarstva obrazovanja i nauke, putem Koordinacije ministara obrazovanja i nauke u FBiH pokrenuta aktivnost na podizanju svijesti o neophodnosti uklanjanja svih oblika diskriminacije i segregacije u obrazovanju, a naročito fenomenu „dvije škole pod jednim krovom”. Dogovoreno je da ministri obrazovanja u kantonima u kojima djeluju ove škole izvrši analizu načina funkcioniranja istih, te da daju prijedlog ujedinjenja.

Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke na traženi upit o ovom fenomenu odgovor je dobilo od četiri kantonalna ministarstva obrazovanja (od ukupno deset) i ti odgovori se u nastavku dosljedno prenose:

- Na području Kantona Sarajevo ne postoje niti monoetničke škole niti „dvije škole pod jednim krovom”.

- U Županiji-kantonu Zapadnohercegovačkom ne postoje „dvije škole pod jednim krovom”.

- Po ovom pitanju Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Zeničko-dobojskog kantona dalo je sljedeći odgovor: „Od školske 2004/05 u Ze-do kantonu ne postoje škole pod nazivom „dvije škole pod jednim krovom”. Naime u svakoj školi postoji po jedan organ upravljanja i rukovođenja kao i zajednički stručni organi škole. U nekim školama se nastava realizira prema Nastavnom planu i programu Ze-do kantona na bosanskom i hrvatskom jeziku.

- Ministarstvo prosvjete, znanosti kulture i športa Hercegovačko-neretvanske županije-kantona se izjasnilo da im Federalnom ministarstvu obrazovanja i nauke Federacije Bosne i Hercegovine prethodno treba definirati pojmove „monoetničke škole” i „dvije škole pod jednim krovom” kako bi mogli dati odgovor na postavljeno pitanje.

Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske i Odjel za obrazovanje Brčko Distrikta su odgovorili da fenomen „dvije škole pod jednim krovom“ ne postoji u Republici Srpskoj i Brčko Distriktu.

Pitanje 3. Molimo navedite podatke o broju i geografskoj disperziji škola sa nastavnim planovima i programima koji pod obavezno uključuju vjeronauku.

Odgovor

Za FBiH podatke su dostavila četiri (od 10) kantonalna ministarstva obrazovanja.

- U Zeničko-dobojskom kantonu (63 osnovne i 34 srednje škole) realizira se nastava vjeronauke. Nastava se realizira iz islamske, katoličke i pravoslavne vjeronauke na osnovu izjašnjenja roditelja o tome da li žele da dijete pohađa nastavu vjeronauke.

- Na području Kantona Sarajevo sve osnovne i srednje škole realiziraju nastavu iz predmeta vjeronauka, koji postaje obavezujući za učenike čiji su se roditelji u početku svake školske godine pismenim putem opredijelili za izučavanje ovog predmeta, koji zatim postaje obavezujući do kraja tekuće školske godine.

- U svim osnovnim i srednjim školama Hercegovačko-neretvanske županije-kantona vjeronauk je izborni predmet. Odredbama zakona učenicima je omogućeno da pohađaju sate vjeronauke u skladu sa svojim vjerskim i vjerskim uvjerenjima njihovih roditelja ili skrbnika. Učenici koji ne žele pohađati sate vjeronauke mogu biti izuzeti od istog, a u skladu sa članom

4. Zakona o slobodi vjere i pravnom položaju crkava i vjerskih zajednica u Bosni i Hercegovini.

- U Županiji-kantonu Zapadnohercegovačkom u osnovnim školama vjeronauk je obavezni predmet s pravom izbora, roditelja učenika koji se izjašnjava da li će njegovo dijete pohađati nastavu vjeronauke, a u srednjim školama postoji izbor između vjeronauke i etike.

U školama Republike Srpske vjeronauka se izučava u skladu sa zakonom. Za pravoslavnu vjeronauku u osnovnoj školi je predviđen jedan čas sedmično – 36 časova godišnje, a u devetom razredu 34 časa.

Pitanje 4. Navedite podatke o sljedećem, a razvrstane po dobi, polu, etničkom porijeklu i društveno-ekonomskom statusu:

- (a) Slučajevima nasilja u porodici i izricanju zaštitnih mjera u kontekstu nasilja u porodici;
- (b) Broju djece koja primaju različite vrste alternativne pomoći u rezidencijalnim postavkama i odredite vrstu zaštite koja se pruža;
- c) Slučajevima pothranjenosti i zaostajanja u rastu i razvoju;
- d) Postotku djece sa invaliditetom koja pohađaju integrisanu ili inkluzivnu nastavu.

Odgovori

FBiH

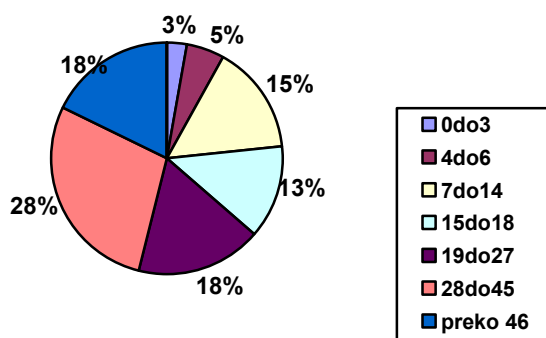
a - Prema evidenciji Federalnog ministarstva rada i socijalne politike, a na osnovu podataka dostavljenih od strane nadležnih kantonalnih ministarstava socijalne zaštite iz godine u godinu bilježi se stalan porast nasilja u porodici. Najizraženije je fizičko nasilje izvršeno nad ženama.

Dobna skupina od 28 do 45 godina je najizloženija nasilju, dok je broj nasilja u dobnoj skupini preko 46 godina približno isti ukupnom broju nasilja izvršenom nad dobonom skupinom od 19 do 27 godina. Zabrinjavajući su podaci nasilja izvršeni nad djecom uzrasta od 4 do 6 i od 7 do 14 godina, što je značajan pokazatelj da se ovom problemu nasilja u porodici, odnosno zaštiti porodice od nasilja, a posebno djece, treba pristupiti blagovremeno.

Nasilje u porodici djece, omladine i starih osoba u 2010.g.						Ukupno
Starosna struktura	Fizičko nasilje	Emocionalno nasilje	Seksualno nasilje	Drugi oblici nasilja		

U F BiH		M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M+Ž
	0 do 3	2	3	13	18	0	0	28	35	43	56	99
	4 do 6	15	27	38	45	0	0	20	46	73	118	191
	7 do 14	55	93	67	106	1	10	108	113	231	322	553
	15 do 18	44	84	55	105	1	7	66	107	166	303	469
	19 do 27	26	224	41	173	5	6	31	128	103	531	634
	28 do 45	30	407	30	317	5	4	27	206	92	934	1026
	preko 46	34	221	53	161	3	1	43	126	133	509	642
	Ukupno	206	1059	297	925	15	28	323	761	841	2773	3614

Nasilje u porodici u 2010. godini po starosnoj strukturi u Federacije BiH



Podaci Gender agencija FBiH

STATISTIČKI PODACI O NASILJU U PORODICI

Gender Centar Federacije Bosne i Hercegovine u skladu sa djelokrugom svoga rada sačinjava godišnje izvještaje o stanju ravnopravnosti spolova za područje Federacije Bosne i Hercegovine. Navedeni izvještaji sadrže i podatke kantonalnih ministarstava unutrašnjih poslova vezano za član 222. Krivičnog zakona Federacije BiH koji se odnosi na nasilje u porodici, podatke opštinskih sudova vezano za provedbu Zakona o zaštiti od nasilja u porodici, podatke o broju smještenih žrtava nasilja u porodici u šest sigurnih kuća koje djeluju na području Federacije Bosne i Hercegovine, a od uspostave jedinstvenog broja SOS telefona 1265 za pomoć žrtvama nasilja u porodici vode se i podaci o broju poziva na navedeni servis.

Slijedi pregled statističkih podaka o nasilju u porodici za period od 2006. do 2010. godine preuzet iz godišnjih izvještaja o stanju ravnopravnosti spolova za područje Federacije Bosne i Hercegovine:

PODACI KANTONALNIH MINISTARSTAVA UNUTRAŠNJIH/UNUTARNJIH POSLOVA VEZANO ZA ČLAN 222. KRIVIČNOG ZAKONA FEDERACIJE BiH						
	2006. godina	2007. godina	2008. godina	2009. godina	2010. godina	UKUPNO
Broj prijavljenih slučajeva nasilja u porodici	1.384	1.093	2.272	1.631	1.559	7.939
Broj podnesenih izvještaja o počinjenom krivičnom djelu	639	647	889	689	755	3.619

PODACI OPŠTINSKIH SUDOVA VEZANO ZA PROVEDBU ZAKONA O ZAŠTITI OD NASILJA U PORODICI						
	2006. godina	2007. godina	2008. godina	2009. godina	2010. godina	UKUPNO
Broj zahtjeva za izricanje zaštitnih mjera	16	78	120	177	351	742
Broj izrečenih zaštitnih mjera	1	17	53	32	63	166
Broj osoba koje su štićene zaštitnim mjerama	8	31	68	54	-	161

**PODACI O BROJU SMJEŠTENIH ŽRTAVA NASILJA U PORODICI U ŠEST SIGURNIH KUĆA KOJE DJELUJU NA
PODRUČJU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE***

2007. godina	2008. godina	2009. godina	2010. godina	UKUPNO
265	244	317	316	1.142

* Fondacija lokalne demokratije-Sarajevo, Medica-Zenica, Viva Žene-Tuzla, Žene sa Une-Bihać, Žena BiH-Mostar i Caritas-Mostar)

BROJ ŽRTAVA NASILJA I DUŽINA BORAVKA U SIGURNOJ KUĆI - u 2010. godini

NAZIV SIGURNE KUĆE	ukupan broj žrtava u 2010. godini	žene	djeca	do 1 mjesec	1 do 3 mjeseca	preko 3 mjeseca
„MIRJAM“ Caritas - Mostar	14	7	7	6	4	4
„MARGUERITE“ Žena BiH - Mostar	41	17	24	25	15	1
Viva Žene - Tuzla	79	42	37	50	24	5
„KUĆA SPASA“ Žene sa Une - Bihać	22	9	13	17	3	2
Medica - Zenica	68	33	35	43	20	5
Fondacija lokalne demokratije - Sarajevo	92	33	59	44	29	19
UKUPNO	316	141	175	185	95	36

BROJ ŽRTAVA NASILJA I DUŽINA BORAVKA U SIGURNOJ KUĆI - u 2009. godini

NAZIV SIGURNE KUĆE	ukupan broj žrtava u 2009. godini	žene	djeca	do 1 mjesec	1 do 3 mjeseca	preko 3 mjeseca
„MIRJAM“ Caritas - Mostar	8	4	4	-	3	5
„MARGUERITE“ Žena BiH - Mostar	29	13	16	18	5	6
Viva Žene - Tuzla	67	32	35	41	17	9
„KUĆA SPASA“ Žene sa Une - Bihać	31	11	20	5	12	14
Medica - Zenica	61	24	36	32	19	10
Fondacija lokalne demokratije - Sarajevo	121	36	85	68	34	19
UKUPNO	317	120	196	164	90	63

*U sigurnoj kuće Medice Zenica bio je zbrinut i 1 punoljetan muškarac koji je zbrinut u Kriznom centru «Medica» Zenica tokom 24 sata.

BROJ ŽRTAVA NASILJA I DUŽINA BORAVKA U SIGURNOJ KUĆI - u 2008. godini

NAZIV SIGURNE KUĆE	ukupan broj žrtava u 2008. godini	žene	djeca	do 1 mjesec	1 do 3 mjeseca	preko 3 mjeseca
„MIRJAM“ Caritas - Mostar	7	3	4	4	-	3
„MARGUERITE“ Žena BiH - Mostar	8	6	2	2	5	1
Viva Žene - Tuzla	61	30	31	33	25	3
„KUĆA SPASA“ Žene sa Une - Bihać	25	13	12	12	9	4
Medica - Zenica	40	19	21	17	8	15
Fondacija lokalne demokratije - Sarajevo	103	42	61	60	19	24
UKUPNO	244	113	131	128	66	50

BROJ POZIVA NA SOS TELEFON 1265 ZA POMOĆ ŽRTVAMA NASILJA U PORODICI				
u 2010. godini				
NAZIV SIGURNE KUĆE	ukupno	žene	muškarci	Također je registrovan velik broj provokacija, greški i drugih neidentifikovanih poziva.
Udruženje „ŽENA BIH“ Mostar	230	230	0	
VIVE ŽENE ,Tuzla ***	464	416	48	
SIGURNA KUĆA BIHAĆ	52	48	4	
Medica Zenica	132	105	27	
JU Centar za socijalni rad - Jajce	43	34	9	
Fondacija lokalne demokratije	981	836	145	
UKUPNO	1902	1669	233	

*** Prema podacima "Vive Žene", kada su u pitanju pozivi muškaraca, 22 su muškarci bili žrtve nasilja, a 26 su muškarci zvali u vezi pomoći za druge osobe

BROJ POZIVA NA SOS TELEFON 1265 ZA POMOĆ ŽRTVAMA NASILJA U PORODICI				
u 2009. godini				
NAZIV SIGURNE KUĆE	ukupno	žene	muškarci	neidentifikovani pozivi
Udruženje „Žena BiH“ - Mostar	340	327	13	73
Viva Žene - Tuzla	404	376	28	-
Žene sa Une - Bihać	22	17	5	30
Medica - Zenica	119	77	42	343
JU Centar za socijalni rad - Jajce	34	30	4	-
Fondacija lokalne demokratije -Sarajevo	2059	1944	115	-
UKUPNO	2978	2770	207	446

Republika Srpska – podaci Gender agencije

Normativno-pravni okvir :

- Zakon o zaštiti od nasilja u porodici („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 118/05 i 17/08)
- Krivični zakon Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 49/03, 108/04, 37/06, 70/06 i 73/10)
- Zakon o krivičnom postupku (“Službeni glasnik Republike Srpske” broj 100/09 – prečišćeni tekst)
- Zakon o prekršajnom postupku (“Službeni glasnik Republike Srpske” broj 34/06, 1/09, 29/10)
-

Podaci osnovnih sudova, okružnih sudova i okružnih tužilaštava Republike Srpske za 2010. godinu

Gender agencija RS je od 19 osnovnih sudova dobila podatke za 2010. godinu u vezi sa krivičnim djelima iz člana 193., 194., 195., 197., 198., 199., 205., 208., 210. Krivičnog zakona Republike Srpske, te prekršajnim postupcima vođenim po članu 6. Zakona o zaštiti od nasilja u porodici Republike Srpske, a obrađene podatke Vam dostavljamo u tabeli u prilogu.

PODACI OSNOVNIH SUDOVA :

Red. br	Osnovni sud	Silovanje (čl 193.)	Obljuba nad nemoćnim licem (čl 194.)	Polno nasilje nad djetetom (čl 195.)	Zadovoljenje polnih strasti pred drugim (čl 197.)	Trgovi na ljudima radi vršenja prostitucije (čl 198.)	Iskorišćavanje djece i maloljetnika za pornografiju (čl 199.)	Oduzimanje maloljetnog lica (čl 205.)	Nasilje u porodici (čl 208.)	Izbjegavanje davanja izdržavanja (čl 210.)	Prekršaji po ZRP BiH	Radnje nasilja u porodici (čl 6.ZOO NUP)
1	Bijeljina	7	2	4		2			34	7		55
2	Višegrad								1			14
3	Gradiška	1	1		1	2			21	9		84
4	Doboj	1							6	3		24
5	Zvornik					1			10	3		
6	Modriča	1							6		10	
7	Mrkonji			1					7	5		85

	ć Grad											
8	Novi Grad	1		1					8			6
9	Prijedor		1						10	2	58	
10	Sokolac								14			24
11	Trebinje								24			18
12	Foča								2			7
13	Banja Luka	1		2		3	9	1	29	11		
14	Derventa	1							7	1		4
15	Prnjavor									1		63
16	Kotor Varoš								6			28
17	Teslić									1		33
18	Vlasenica									1		
19	Srebrenica	2							5	1		
	Zbir po KD	15	4	8	1	8	9	1	190	45	68	445
	Ukupno KD											794

Podaci u vezu sa krivičnim djelom iz člana 208. KZ RS (Nasilje u porodici) do kojih smo došli analizom podataka iz presudama donesenim u krivičnim postupcima izrečeno je :

- ukupno 15 kazni zatvora (Gradiška 5, Bijeljina 6, Mrkonjić 1, Sokolac 3),
- 14 novčanih kazni (Gradiška 7, Bijeljina 4, Sokolac 1, Prijedor 2),
- 58 uslovnih osuda (Bijeljina 17, Novi Grad 5, Mrkonjić Grad 6, Modriča 3, Doboj 3, Sokolac 7, Višegrad 1, Trebinje 14, Prijedor 2),
- 1 sudska opomena i
- 7 zaštitnih mjera (Trebinje).

Podaci o počiniocima, žrtvama nisu precizni jer svi sudovi nisu naveli ove podatke ili su ih navodili djelimično ili se isti ne slažu. Izuzetno je nasilje usmjereno direktno na djecu ili druge članove porodice (otac, majka, brat, snaha i sl), ali ima sporadičnih slučajeva.

Prekršajni postupci su najčešće obustavljeni zbog nedostatka dokaza tj. odbijanja ošteće/oštećenih da svjedoče.

Napominje se da podaci sudova prilikom prikupljanja informacija nisu ujednačeni, iz razloga neujednačenog i nepotpunog dostavljanja informacija od strane istih, iako smo svi osnovnim sudovima prilikom zahtjeva za dostavljanje informacija dostavili i tabele po kojima bi trebali dostaviti neophodne podatke.

Krivično djelo nasilje u porodici ili porodičnoj zajednici (208. KZ RS)

Redni broj	Osnovi sud	Ukupan broj slučajeva	Počinioci				Žrtve				Sankcija			
			M	Ž	Dječ	Djev	M	Ž	Dječ	Djev	Zatvor	Novčana kazna	Uslovna osuda	Z m
1	Kotor Varoš	5	5				4	3	3				4	
2	Mrkonjić Grad	3	3				3						1	
3	Višegrad	2	2			1	1							
4	Prijedor	21	22	1		6	20	11	3		5		8	
5	Modriča	4	4				5							
6	Teslić	2	2			1	1			1				
7	Trebinje	12	12			5	10	1			5		7	
8	Novi Grad	8	5	4		4	2	1	1					
9	Sokolac	7	7				5	1	1	2	1			
10	Derвента	7	1								3		3	
11	Foča	1	1			1	1						1	
12	Srebrenica	2	2				2							
13	Vlasenica	0												
14	Bijeljina	53	52	1		5	49	4	7	5	4		15	
15	Prnjavor													
16	Banja Luka	25	15			15				7	3		5	
17	Zvornik	8	9			3	6			1			3	
18	Doboj	10	10			1	11	1			1		5	

	Ukupno	170	152			42	120	22	15	16	22	22
--	---------------	------------	------------	--	--	-----------	------------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------

Radnje nasilja u porodici (član 6. Zakona o zaštiti od nasilja u porodici)

Osnovi sud	Ukupan	Počinioci	Žrtve	Sankcija
-------------------	---------------	------------------	--------------	-----------------

	br	M	Ž	Dječ	Djev	M	Ž	Dječ	Djev	Zatvor	Novčana kazna	Uslovna osuda	Zaštitna mjera	Vaspitna mjera
Kotor Varoš	23	21	2			8	14	1			13			
Mrkonjić Grad	3	3					3					1		
Višegrad	24	24				4	20				15		23	
Prijedor	21	22	1			6	20	11	3		5	8		
Modriča	4	4					5							
Teslić	37	37				7	34	2	2				35	
Trebinje	12	12				5	10	1			5	7		
Novi Grad	10	10	6	3		6	3					8		
Sokolac	30	24				1	23				4	7	13	
Derventa	1													
Foča	5	5				2	3					3	2	
Srebrenica	2	2					2							
Vlasenica	42	41	6			1	21	6			2	10	15	
Bijeljina	58	61	5			16	50	1			9	2	33	
Prnjavor	67	62	12			22	40	5	7		54	3	31	
Banja Luka	143	4				1	3	3			2	1		
Zvornik	10	10				4	10							
Ukupno	492	342	32	3		83	261	30	12		109	50	152	

U Brčko Distriktu nije usvojen zakon od ne nasilja u porodici ali je u proceduri. U posljednje dvije godine dvoje djece je odvojeno od roditelja zbog izvršenog nasilja.

Odgovor na pitanje 4.b - Pored institucionalnog zbrinjavanja korisnika socijalne zaštite, djeca se zbrinjavaju i vaninstitucionalno smještajem u drugu porodicu. Od oblika

vaninstitucionalnog smještaja naročito treba istaći sljedeće oblike: usvojenje (potpuno i nepotpuno), smještaj u hraniteljsku porodicu i smještaj u srodničku porodicu.

Intencija centara za socijalni rad jeste da se uvijek nastoji vaninstitucionalno zbrinuti dijete, dok se na institucionalni smještaj gleda samo kao na privremeno rješenje. Uporište za ovakvu intenciju jeste u tome što je porodica kao osnovna ćelija društva ujedno i najbolje okruženje za pravilan rast i razvoj djeteta.

Evidentan je nedostatak adekvatnih ustanova za prihvatanje /smještaj djece na području Federacije BiH, te je onemogućen smještaj zlostavljene djece i žena, djece prosjaka, lutalica, smještaj djece maloljetnih delikvenata kojima je izrečena odgojna mjera.

Prikupljeni podaci koji su nepotpuni pokazuju da se još uvijek veliki broj djece bez roditeljskog staranja nalazi u ustanovama za smještaj djece bez roditeljskog staranja.

U cilju razvijanja sistema socijalne zaštite, koji će imati kapacitet da optimalno odgovori na potrebe djece da žive u svojoj biološkoj porodici, kao i na potrebe djece razdvojene od roditelja da dobiju takvu zaštitu, koja će biti u skladu sa najboljim interesima djeteta sačinjen je „Dokument politike zaštite djece bez roditeljskog staranja i porodica pod rizikom od razdvajanja u Bosni i Hercegovini 2006-2016”, koji je usvojen od strane Vlade Federacije BiH u januaru 2008.godine. Usvajanjem ovog dokumenta započela je implementacija zajedničke politike prema djeci bez roditeljskog staranja i porodica pod rizikom od razdvajanja u Federaciji BiH u svim segmentima zaštite dječijih ljudskih prava, kako je to utvrđeno Konvencijom o pravima djeteta. U okviru ovog dokumenta izrađen je “Akcioni plan 2013-2016.g. za implementaciju Dokumenta politike zaštite djece bez roditeljskog staranja i porodica pod rizikom od razdvajanja u Federaciji BiH 2006-2016.”, koji je u fazi usvajanja od strane Vlade Federacije Bosne i Hercegovine.

U okviru lokalne zajednice u Federaciji BiH preferiraju se i drugi oblici zaštite, na primjer razna savjetovališta za brak, porodicu, djecu i omladinu, prihvatilišta za žrtve periodičnog nasilja (sigurne kuće), prihvatilišta za trudnice i samohrane majke, disciplinski centri, centri za pružanje kućne njege i pomoć u kući, dijagnostičko opservacioni centri, dnevni centri, prihvatni centri, rehabilitacioni centri.

4 (c) Slučajevima pothranjenosti i zaostajanja u rastu i razvoju;

Podaci vezani za stanje uhranjenosti i prehrambene navike ne prikupljaju se kroz sistemn redovnog statističkog izvještavanja, nego putem populacionih istraživanja.

Podaci vezani za stanje uhranjenosti i zaostajanje u rastu prikazani su u rezultatima istraživanja MIC3, i to kako slijedi:

na nivou BiH,

- 1,5% djece je umjereno neuhranjeno, od toga više dječaka nego djevojčica, te više u gradskim nego u seoskim sredinama. Procenat ozbiljno neuhranjene djece iznosi 0,4%, od toga više dječaka nego djevojčica. Procenat ozbiljno neuhranjene djece je viši u gradskim nego u seoskim sredinama.

- 7,4% djece u BiH je umjereno zakržljalo, a 2,5% je ozbiljno zakržljalo, od tog procenta više na selu nego u gradu.
- 3,2% djece je umjereno mršavo, a 0,8% je ozbiljno mršavo, dok je 20,2 % djece preuhranjeno/gojazno.

Značajno je da su mršavost i gojaznost zastupljeniji među djevojčicama, te su češći u gradskim nego u seoskim sredinama.

U RS, 0,3% djece je umjereno pothranjeno, dok nisu registrovani slučajevi ozbiljno pothranjene djece. Svakotrinaesto dijete (7,9%) je umjereno niskog rasta, dok je svako trideset sedmo dijete ozbiljno niskog rasta (2,7%).

Procenat djece koja su umjereno mršava je 2,6%, a ozbiljno mršavo je 0,3%. Značajan je procenat (23,3%) djece čija je težina u odnosu na visinu dvije standardne devijacije iznad srednje vrijednosti referentne populacije, tj. djece koja su gojazna.

U FBiH skoro jedno od trideset djece (3%) ispod pet godina starosti u FBiH je pothranjeno, od čega 2% umjereno, dok je 0,7% klasifikovano kao ozbiljno pothranjeno. Oko 9% djece je zaostalo u rastu, odnosno suviše nisko za svoj uzrast. Oko 5% djece zaostaje u tjelesnoj težini u odnosu na uzrast, tj. mršava su. Djeca čija je tjelesna težina u odnosu na visinu dvije standardne devijacije iznad srednje vrijednosti referentne populacije klasifikovana su kao gojazna. U FBiH, registrovano je 17,4% djece ispod 5 godina koja su gojazna.

Uopšteno govoreći, postoji pozitivna korelacija između obrazovanja majke i stanja uhranjenosti djece, pri čemu je manji broj slučajeva pothranjenosti kod djece čije majke imaju srednje, više ili visoko obrazovanje u odnosu na djecu čije majke nisu obrazovane ili imaju samo osnovno obrazovanje.

Prema podacima Zavoda za javno zdravstvo FBiH, na temelju izvještaja ambulantno-polikliničke zdravstvene zaštite (PZZ) u 2010. godini dijagnosticirano je:

-anemija uzrokovana nedostatkom željeza u 518/10.000 djece uzrasta 0-6 godina, te 120/10.000 uzrasta 7-19 godina

-pothranjenost 4/10000 djece uzrasta 0-6 godina i 2,6/10.000 uzrasta 7-19 godina

Pored istraživanja MICS4, u Federaciji BiH započeto je istraživanje „Anemija među djecom i trudnicama“. Podaci i izvještaj bit će dostupni krajem godine. U Republici Srpskoj provedeno je **istraživanje** Ispitivanje učestalosti anemije i faktora koji dovode do anemije u opštoj populaciji u Republici Srpskoj Rezultati i izvještaj će biti dostupni u avgustu 2012. Godine.

4 (d) Postotku djece sa invaliditetom koja pohađaju integrisanu ili inkluzivnu nastavu.

Federacija Bosne i Hercegovine

- Donošenjem Zakona o osnovnom obrazovanju Ze-do kantona iz 2004. godine definirano je da djeca sa posebnim potrebama idu u redovne škole i ova se odredba primjenjuje od školske 2004/2005. Mnoge škole su poduzele mjere da se otklone barijere kako bi djeca sa smetnjama u učenju imala mogućnost redovnog pohađanja nastave. Istim zakonom je definirano da se djeca i mladi sa ozbiljnim smetnjama i poteškoćama obrazuju u specijalnim odgojno-obrazovnim ustanovama. U svakoj osnovnoj školi formiran je tim za podršku koju sačinjavaju nastavnici, roditelji i stručni saradnici škole. Nastavnici su prošli obuku za izradu

prilagođenih programa. U Ze-do kantonu broj djece sa posebnim potrebama, sa medicinskom dokumentacijom, koji pohađaju osnovne škole je 186.

- Sarajevski kanton – Zakonom o osnovnom odgoju i obrazovanju i Zakonom o srednjem obrazovanju u Kantonu Sarajevo koji je donesen 2004. godine je jasno definirano pravo djece sa posebnim obrazovnim potrebama na inkluzivno obrazovanje. To znači da je djeci sa poteškoćama u razvoju, u skladu sa njihovim mogućnostima, omogućeno pohađanje redovne osnovne i srednje škole, po individualno prilagođenom nastavnom planu i programu. Integracija djece sa posebnim obrazovnim potrebama u redovnoj školi je na ovaj način postala evidentna te od školske 2004./2005. godine na području Kantona Sarajevo ima povećan upis djece koja će po principu inkluzivnog odgoja i obrazovanja završiti redovnu osnovnu, odnosno srednju školu. Isto tako, važećim zakonima i podzakonskim aktima je regulirano pitanje upošljavanja asistenata u nastavi za djecu koja se obrazuju po principu inkluzije, ali do danas zbog nedostatka finansijskih sredstava ovo pitanje nije riješeno sistemski, te se asistenti u odgojno-obrazovnim ustanovama upošljavaju na određeni vremenski period i to kroz različite projektne aktivnosti. Namjera ovog ministarstva je obezbjeđenje adekvatnih sredstava u narednom periodu, kako bi se ovo pitanje riješilo na sistemski način, odnosno uposlili asistenti potrebni za rad u učionicama u inkluzivnom obrazovanju. U školskoj 2011/2012. u Kantonu Sarajevo u 66 redovnih osnovnih škola inkluzivnim obrazovanjem obuhvaćeno je 1,8% djece sa posebnim potrebama.

- Ministarstvo obrazovanja Hercegovačko-neretvanske županije-kantona nastoji usuglasiti djelovanje i suradnju sa Ministarstvom zdravstva i socijalne skrbi u izradi strategije za rješavanje pitanja djece sa posebnim potrebama, djece sa invaliditetom, u pogledu dostupnosti obrazovanja na svim nivoima. Trenutne aktivnosti su usmjerene na edukaciju nastavnog kadra za inkluzivno obrazovanje i suradnju sa NVO u skladu sa Pravilnikom o radu mobilnog tima.

- U Županiji-kantonu Zapadnohercegovačkom nemaju podatke o ovoj djeci.

Republika Srpska

Pravci razvoja kvalitetnog i dostupnog obrazovanja učenika sa smetnjama u razvoju definisani su Ustavom BiH i Republike Srpske kao i drugim dokumentima koje je usvojila Vlada Republike Srpske u skladu sa preuzetim obavezama i potpisanim dokumentima. Prema navedenom obrazovanje djece sa posebnim obrazovnim potrebama sastavni je dio jedinstvenog obrazovnog sistema Republike Srpske.

Obrazovanje, vaspitanje i rehabilitacija učenika s posebnim potrebama u Republici Srpskoj organizovano je na tri načina i to u:

a) specijalnim školama (ustanovama) za djecu koja su sa mentalnim, tjelesnim i senzornim oštećenjima (slijepa, slabovidna, slušno oštećena, sa poremećajima u glasu, govoru i jeziku),

b) u posebnim-specijalnim odjeljenjima u redovnim školama na osnovu rješenja sa kojim se utvrđuje vrsta i stepen ometenosti u razvoju,

v) u redovnim školama prema programima prilagođenim njihovim individualnim potrebama sa djelimičnom ili potpunom podrškom i prilagođavanjem njihovim posebnim potrebama.

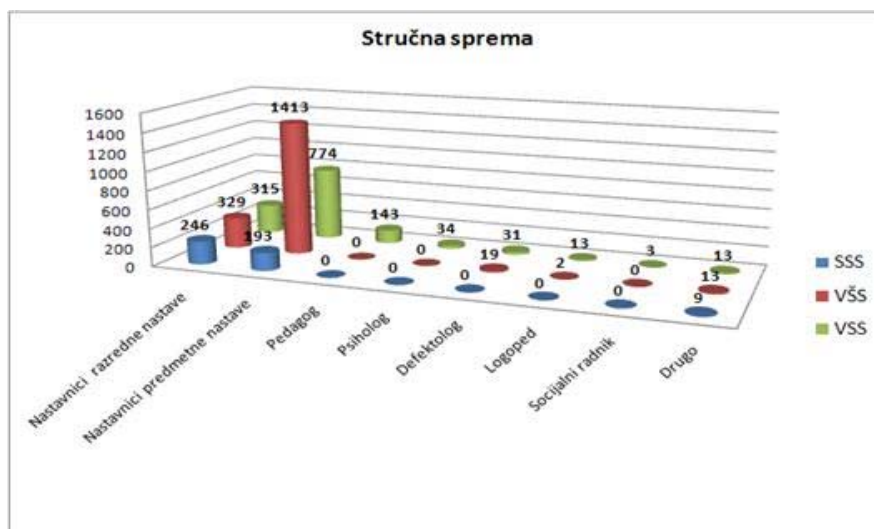
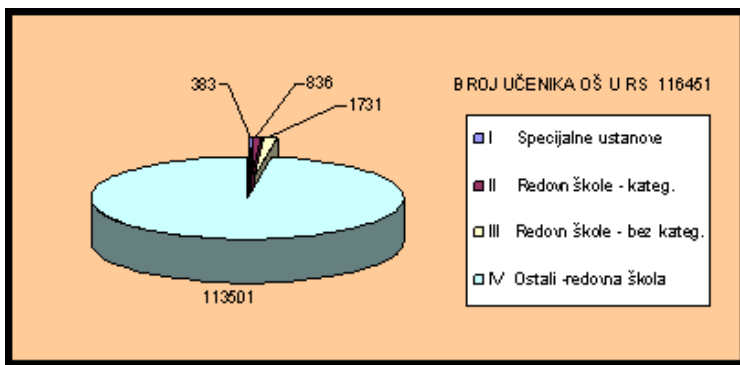
Od velikog značaja za školovanje djece sa posebnim obrazovnim potrebama su i zdravstvene i socijalne ustanove.

U 2008. godini u Republici Srpskoj se u šest specijalnih ustanova školovalo 383 učenika sa različitim smetnjama.

Sa njima je radilo 125 stručnjaka raznih profila. Od ovog broja 61 ili 48,80% su defektolozi, a 64 ili 51,20% su ostali.

U Republici Srpskoj, djeca sa smetnjama u razvoju školuju se i u posebnim, specijalnim odjeljenjima u redovnim osnovnim školama. U toku školske 2007/08 godine u 187 osnovnih škola (bez muzičkih i specijalnih) bilo je 37 specijalni odjeljenja u kojima je radilo 28 defektologa i devet ostalih.

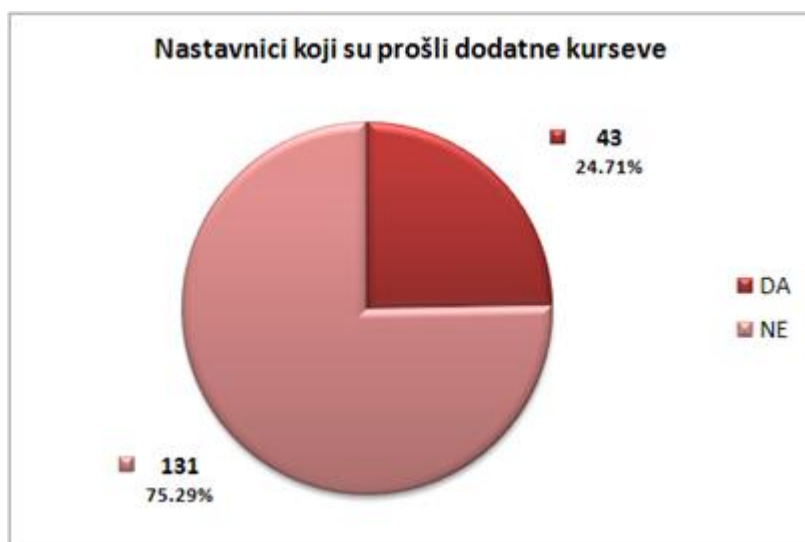
U školskoj 2007/08 godini u Republici Srpskoj 836 ili 0,72% je razvrstano sa urednom dokumentacijom. Prema internim evidencijama škola, bez potpune dokumentacije (službeno nisu razvrstani-kategorisani) upisano ih bilo još 1.731 ili 1,50%.



Ukupan broj škola u kojima je angažovano nenastavno osoblje da radi sa djecom s PP kao što su personalni asistenti, volonteri, roditelji je 32 ili 18, 39%, a u 142 osnovne škole ili 81 % nije bilo nikakve pomoći nenastavanog osoblja.



Uz podršku Ministarstva prosvjete i kulture Republike Srpske, Republičkog pedagoškog zavoda , NVO i drugih jedan broj škola- nastavnika prošao je odgovarajuće seminare i obuke na temu inkluzije u obrazovanju.



Što se tiče pristupačnosti , 51,15 % škola nema problema sa arhitekstonskim barijerama.

Što se tiče opreme za podršku 97,70% nema nikavu opremu za podršku.

II.1 Otklonjene arhitektonske barijere	neprilagođen ulaz u školu, stepenice, nepristupačan WC, nema lifta...	
DA	85	48,85%
NE	89	51,15%

UKUPNO	174	100,00%
---------------	------------	----------------

II.3 Oprema za podršku	aparati SUVAG, Verboton, Brajevi štampači, softveri..	
DA	4	2,30 %
NE	170	97.70%
UKUPNO	174	100%

Broj učenika sa posebnim potrebama prema vrsti oštećenja:

Utvrđena preostala sposobnost i kategorizacija malodobnih učenika ometenih u psiho-fizičkom razvoju	Broj učenika	U odnosu na ukupan broj učenika sa smetnjama (945)	U odnosu na ukupan broj svih učenika u 174 osn. škole (108 026)
<i>Oštećenje vida</i>	44	4,66 %	0,041%
<i>Smetnje govora, glasa i jezika</i>	50	5,29%	0,046%
<i>Višestruke smetnje</i>	215	22,75%	0,20%
<i>Oštećenje sluha</i>	17	1,80%	0,016%
<i>Tjelesna oštećenja</i>	87	9,21%	0,081%
<i>Psihička zaostalost</i>	482	51,01%	0,45%
<i>Poremećaji u ponašanju</i>	0	0,00%	0,000%
<i>Ostalo u skladu sa ICD 10</i>	42	4,44%	0,039%
<i>Autizam</i>	8	0,85%	0,007%
SVEGA	945	100,00%	0,88%